

การเรียนรู้รวม : แนวคิดใหม่ในการจัดการศึกษา

สำนักนิตยและพัฒนามาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ

การเรียนรวม : แนวคิดใหม่ในการจัดการศึกษา

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
กระทรวงศึกษาธิการ

นางสมิต สบ.บ.

การเรียนรวม : แนวคิดใหม่ในการจัดการศึกษา

พิมพ์ครั้งที่ 1 : กันยายน 2545

จำนวน : 3,000 เล่ม

เอกสาร : สนม.สปช. ลำดับที่ 93/2545

ISBN : 974-351-789-8

จัดพิมพ์เผยแพร่ : กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา
: สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา
: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
<http://www.onpecice.moe.go.th>

คำนำ

การเรียนรู้รวมเป็นแนวคิดใหม่และเป็นกระแสนาสากลที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาพิเศษของทุกภูมิภาคทั่วโลก แนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดที่มีความสอดคล้องอย่างยิ่งกับแนวทางในการจัดการศึกษาไทยในยุคแห่งการปฏิรูปการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีเป้าหมายที่ให้ผู้เรียนทุกคน “เก่ง ดี และมีสุข” ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษหรือนักเรียนปกติ

ทั้งนี้แนวคิดดังกล่าวมิได้เป็นประโยชน์เฉพาะนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเท่านั้น แต่รวมถึงนักเรียนทุกคนในโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจึงได้จัดทำเอกสารเล่มนี้ขึ้น เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทั้งที่รับผิดชอบงานการศึกษาพิเศษ และการศึกษาปกติในโรงเรียนประถมศึกษา ได้ศึกษาแนวคิด แนวปฏิบัติ ตลอดจนข้อคิดและมุมมองต่าง ๆ ในการจัด เพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง ที่อาจนำมาประยุกต์ให้การจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาเป็นการศึกษาที่ช่วยให้แก่นเรียนทุกคนได้เรียนรู้และพัฒนาถึงขีดสุดแห่งศักยภาพตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
เปิดเล่ม	
1 บทนำ	1
ความเป็นมา	3
การเรียนรวม : การปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีปฏิบัติ	4
ความหมายและหลักการการเรียนรวม	9
ผลลัพธ์ของการเรียนรวม	13
2 ครูเพื่อการเรียนรวม	15
คุณสมบัติของครูเพื่อการเรียนรวม	18
แนวทางในการพัฒนาวิชาชีพครู	21
3 หลักสูตรเพื่อการเรียนรวม	25
การปรับหลักสูตร	32
การวางแผนการสอน	37
การปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน	38
4 โรงเรียนแบบเรียนรวม	41
คุณลักษณะของโรงเรียนแบบเรียนรวม	43
การพัฒนาโรงเรียนแบบเรียนรวม	46

	หน้า
5 บทเรียนจากการปฏิบัติ	55
อุปสรรคในการจัดการเรียนรวม	57
ปัจจัยที่เอื้อให้การจัดการเรียนรวมประสบความสำเร็จ	58
ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการเรียนรวม	69
6 บทสรุป	75
บรรณานุกรม	81
รายชื่อคณะทำงาน	87

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1 แนวคิดและมุมมองในการจัดการศึกษาพิเศษ แบบดั้งเดิมและแบบใหม่	7
แผนภูมิที่ 2 ลำดับการเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาปกติของนักเรียน ที่มีความต้องการพิเศษ	8
แผนภูมิที่ 3 ความเชื่อ หลักการ และเป้าหมายในการจัดการเรียนรวม	11
แผนภูมิที่ 4 ความสามารถที่ครูทั่วไปและครูการศึกษาพิเศษจำเป็นต้องมี	19
แผนภูมิที่ 5 ความรู้ ความสามารถ และทักษะที่ครูการศึกษาพิเศษควรมี	20
แผนภูมิที่ 6 รูปแบบในการออกแบบการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ	39
แผนภูมิที่ 7 องค์ประกอบที่ส่งผลให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ	40
แผนภูมิที่ 8 องค์ประกอบพื้นฐานของโรงเรียนแบบเรียนรวม	54

เปิดอ่าน

INCLUSIVE EDUCATION

การศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive Education) หรือการเรียนรวมเป็นแนวคิดที่ให้เด็กทุกคนได้เรียนรู้ร่วมกัน ในสภาพแวดล้อมปกติโดยไม่แบ่งแยก บนหลักการของสิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษาและได้รับการยอมรับว่าเป็นวิถีทางหนึ่งในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้มีโอกาสได้เรียนรู้ร่วมกับนักเรียนปกติอื่น ๆ และพัฒนาเต็มตามศักยภาพในชุมชนแห่งการเรียนรู้ “โรงเรียนแบบเรียนรวม”

การเรียนร่วมนับเป็นมิติใหม่ในการจัดการศึกษาที่เป็นความพยายามที่จะประสานและเชื่อมต่อหลักการการจัด “การศึกษาพิเศษ” กับ “การศึกษาปกติ” แนวคิดดังกล่าวได้เข้าไปมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษาพิเศษในทุกภูมิภาคทั่วโลก เช่นเดียวกับประเทศไทยที่การเรียนรวมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาสำหรับผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้ที่มีความสามารถพิเศษ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจึงได้รวบรวมและเรียบเรียงเรื่องราวเกี่ยวกับการเรียนรวม ทั้งแนวคิด หลักการและการปฏิบัติ รวมทั้งประเด็นที่น่าสนใจที่มีการอภิปรายกันอย่างกว้างขวาง จากการปฏิบัติและการศึกษาวิจัย ที่ปรากฏในหนังสือ เอกสารและเว็บไซต์ต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหวังให้ผู้อ่านได้เรียนรู้

- ความเคลื่อนไหว และกระบวนการเปลี่ยนแปลง
การจัดการศึกษาพิเศษที่เป็นสากล
- เบื้องหลังความคิด หลักการและการปฏิบัติ
- ประสบการณ์และข้อจำกัดที่เกิดจากการปฏิบัติจริง
- เชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้และประสบการณ์เดิม
สู่การปรับประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับเด็กทุกคน
- จุดประกายความคิด และร่วมกันศึกษาค้นคว้าและ
ศึกษาวิจัยเพิ่มเติม

ทั้งนี้ เนื้อหาสาระที่น่าสนใจในเอกสารเล่มนี้ เป็นเพียงความรู้บางส่วน และเป็นแนวคิดกว้าง ๆ โดยมีได้ลงลึกในรายละเอียดของการปฏิบัติ ซึ่งความรู้ส่วนใหญ่ได้จากการสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต และบทความทางวิชาการที่ตีพิมพ์ในวารสารการศึกษาพิเศษของต่างประเทศ

1 တစ်

1 บทนำ

ความเป็นมา

การเรียนรู้รวม

- เริ่มจาก

- ☐ ความเชื่อว่าการศึกษานี้เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และเด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- ☐ เป้าหมายประการหนึ่งของ "การศึกษาเพื่อปวงชน" คือ การพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพ และเหมาะสมสำหรับทุกคน

- เป็นวิถีทางหนึ่งที่จะช่วยให้บรรลุตามเป้าหมาย "การศึกษาเพื่อปวงชน" โดยการสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนที่สามารถบริการเด็กทุกคนในชุมชน

- คำนึงถึงผู้เรียนทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้เรียนที่ขาดโอกาสในการศึกษา เช่น ผู้เรียนที่มีความต้องการ พิเศษทางการศึกษา

แนวคิดในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive Education) หรือ การเรียนรู้รวม (Inclusion) ได้เริ่มปรากฏในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาที่สังคมโลก มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม รวมถึงอิทธิพลความเชื่อในเรื่องของหลักสิทธิมนุษยชนและสิทธิเด็กที่ว่าการศึกษาเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และเด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นฐานของโอกาสที่เท่าเทียมกัน และให้ความสนใจกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาที่ต้องตกหล่นจากระบบการศึกษา ทั้งที่ไม่มีโอกาสได้รับการศึกษา และที่ไม่สามารถคงอยู่ในระบบการศึกษาจนจบการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน การดำเนินการที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษา ทั้งในระบบปกติและการศึกษาพิเศษของโลก คือผลจากการประชุมว่าด้วยการศึกษา เพื่อปวงชน (Education for all) ที่จอมเทียนประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2533 ที่มุ่งให้ รัฐจัดการศึกษาแบบบูรณาการ โดยให้เด็กทุกคนซึ่งรวมทั้งเด็กที่มีความต้องการ พิเศษ ได้เรียนร่วมชั้นเรียนเดียวกันให้มากที่สุด และผลสรุปจากการประชุม ระดับโลก เรื่องการศึกษาสำหรับผู้มีความต้องการพิเศษ : การเข้าถึงและคุณภาพ การศึกษา ที่ซาลามันกา ประเทศสเปน ในปี พ.ศ. 2537 ที่ว่าโรงเรียนควรจะต้องบริการ การศึกษาให้กับเด็กทุกคน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างของสภาพร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์ ภาษา หรือสภาพอื่นใด ซึ่งรวมถึงเด็กพิการ เด็กที่มีความสามารถพิเศษ เด็กเรื้อรัง เด็กที่ใช้แรงงาน เด็กที่อยู่ในท้องถิ่นห่างไกล หรือชนเผ่าเรื้อรัง เด็กที่เป็น ชนกลุ่มน้อย ซึ่งมีความแตกต่างด้านภาษา เชื้อชาติ หรือวัฒนธรรม ทำให้แนวคิด ในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive Education) เป็นที่รู้จักแพร่หลาย และได้รับการยอมรับว่าเป็นวิถีทางหนึ่งที่จะช่วยให้การศึกษาเป็น **“การศึกษาเพื่อปวงชน”** ที่แท้จริง และเป็นกระแสสากลที่มีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนทิศทางในการจัด การศึกษาพิเศษในทุกภูมิภาคทั่วโลก

การเรียนรวม : การปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีปฏิบัติ

“การศึกษาพิเศษ” (Special Education) ในความหมายสากล หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกกลุ่มไม่ว่า ความต้องการพิเศษนั้นจะเกิดขึ้นเนื่องจากเหตุบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ หรือความด้อยโอกาส รวมถึงเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ซึ่งการจัดการศึกษา ในรูปแบบปกติไม่สามารถช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาเต็มตามศักยภาพได้ จึงต้องจัดการศึกษาให้ในลักษณะพิเศษ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็น ทางการศึกษาที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล แต่โดยทั่วไปมักจะเข้าใจว่าการศึกษา

พิเศษเป็นการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ทั้งนี้เพราะเริ่มแรกเป็นการจัดให้เฉพาะเด็กพิการบนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าบุคคลที่มีความบกพร่องหรือผิดปกติ ควรได้รับการฝึกฝนและฟื้นฟูสมรรถภาพ จึงมีการจัดตั้งโรงเรียนและสถานอบรมเลี้ยงดูเป็นการเฉพาะขึ้น ต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดและกระบวนการจัดให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และแนวคิดในการจัดการศึกษาโดยรวม โดยการนำเด็กพิการเข้ามาเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนปกติมากขึ้นในรูปแบบ “**การเรียนรู้ร่วม**” และพัฒนามาสู่ “**การเรียนรู้รวม**” ที่มุ่งให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีสิทธิและความเท่าเทียมกันทั้งด้านโอกาสและคุณภาพในการศึกษาในสภาพแวดล้อมปกติ โดยไม่มีการแบ่งแยก ปัจจุบันการจัดการศึกษาพิเศษมีการจัดในหลายรูปแบบทั้งการจัดในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ ในสถาบันเฉพาะทาง จัดโดยครอบครัวและชุมชน และจัดในโรงเรียนปกติทั้งแบบเรียนร่วมและเรียนรวม แต่แนวโน้มที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ คือ การเรียนรู้รวม

การเรียนรู้รวม เป็นแนวคิดที่ผสมผสานระหว่างหลักการทางการศึกษาและสังคม บนพื้นฐานความเชื่อในเรื่องของสิทธิมนุษยชนและความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ความสำคัญกับเด็กในฐานะเป็นสมาชิกของโรงเรียน สังคม และชุมชน และมองว่าปัญหาหรืออุปสรรคในการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น เนื่องจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและบริบทแวดล้อม เช่น ผู้คน สถาบัน นโยบาย วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ โรงเรียนจะต้องปรับเปลี่ยนบริบทแวดล้อม อาทิ การปรับเปลี่ยนโครงสร้าง การจัดหลักสูตรที่ยืดหยุ่น มีวิธีการสอนที่เหมาะสมเพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ นักเรียนทุกคนจะต้องได้รับประโยชน์จากการจัดบริการการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งจะต่างไปจากแนวคิดเดิมในการจัดการศึกษาพิเศษที่ให้ความสำคัญกับประเภทของความบกพร่องหรือพิการ โดยการระบุหรือคัดแยกจากแพทย์และผู้เชี่ยวชาญ และมองว่าปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้นั้นเกิดจากความพิการหรือความบกพร่องของเด็ก จึงต้องเปลี่ยนแปลงเด็กให้เหมาะสมกับโปรแกรมการเรียนรู้

นอกจากมุมมองและจุดเน้นในการจัดการศึกษาพิเศษแบบดั้งเดิม และแบบใหม่จะมีความแตกต่างกันแล้ว การจัดการศึกษาพิเศษในแบบเดิมนั้น นักการศึกษายังพบว่าเด็กยังไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ดังแสดงในแผนภูมิที่ 1 และ 2

แผนภูมิที่ 1 แนวคิดและมุมมองในการจัดการศึกษาพิเศษแบบดั้งเดิมและแบบใหม่

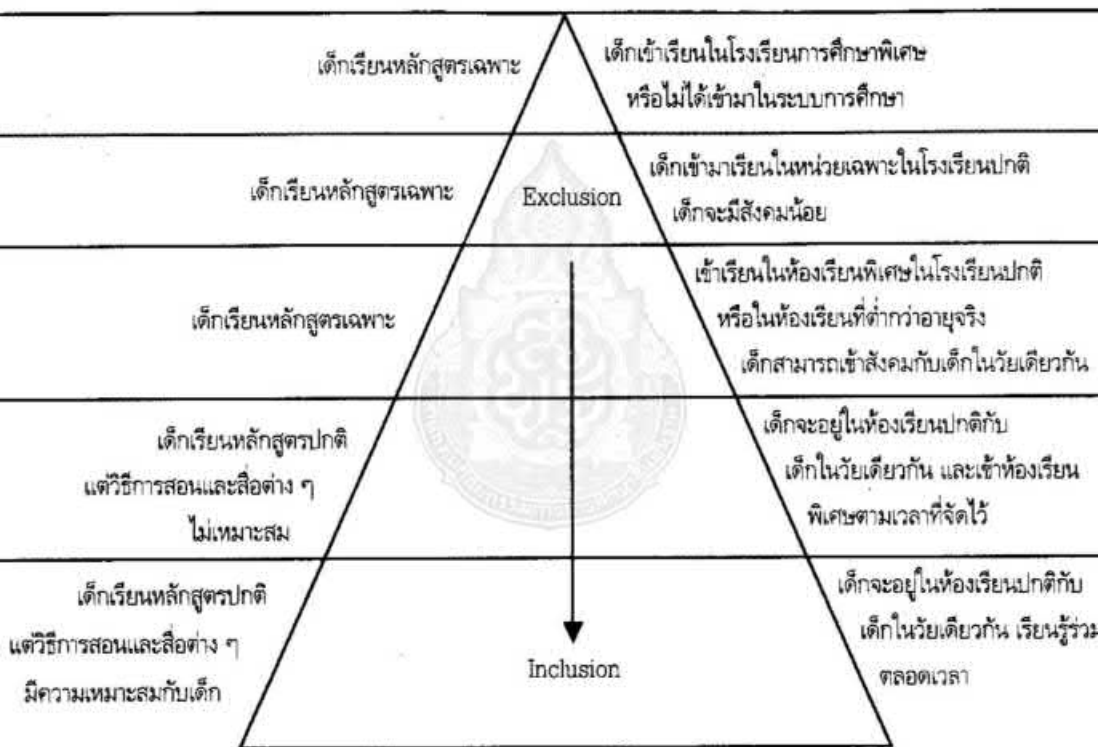
แบบดั้งเดิม TRADITION APPROACH

- มองว่าอุปสรรคในการเรียนและการมีส่วนร่วมในสังคมของนักเรียนเกิดจากความพิการ หรือความบกพร่องของนักเรียน และนักเรียนจะต้องเป็นผู้ที่ถูกปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสังคมปกติ ซึ่งเป็นการซึ่งเป็นมุมมองบนพื้นฐานของรูปแบบทางการแพทย์ (Medical Model)
- เน้นการประเมินเด็กโดยผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้วินิจฉัยและจัดเด็กเข้าโปรแกรมที่จัดเตรียมไว้แล้ว ในโปรแกรมที่คิดว่าเหมาะสม
- เน้นการเปลี่ยนแปลงนักเรียนโดยการสอนเสริมวิชาที่เป็นประโยชน์กับนักเรียน โดยการบูรณาการวิชาชีพ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ และการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มอย่างเป็นทางการ

แบบใหม่ INCLUSIONARY APPROACH

- มองว่าอุปสรรคในการเรียนและการมีส่วนร่วมในสังคมเกิดขึ้นเนื่องจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและบริบทแวดล้อม เช่น ผู้คน สถาบัน นโยบาย วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นมุมมองบนพื้นฐานของรูปแบบทางสังคม (Social Model)
- เน้นการตรวจสอบการสอน/องค์ประกอบในการเรียนรู้
- เน้นการปรับเปลี่ยนโรงเรียนให้สามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของนักเรียน เช่น การปรับหลักสูตร ตารางสอน วิธีการสอน การสนับสนุนช่วยเหลืออย่างไม่เป็นทางการ และความเชี่ยวชาญในการสอนของครูทั่วไป ในสภาพแวดล้อมในห้องเรียนปกติ รวมทั้งการปรับเปลี่ยนนโยบายและวัฒนธรรมในการทำงาน

แผนภูมิที่ 2 ระดับการเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาปกติของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

ความหมายและหลักการการเรียนรู้รวม

ความหมายของการเรียนรู้รวม

มีผู้ให้คำนิยามคำว่า การศึกษาแบบเรียนรวม หรือการเรียนรู้รวมไว้แตกต่างกัน ทั้งในแนวกว้างที่ครอบคลุมกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกกลุ่ม และที่กล่าวถึงเฉพาะเด็กพิการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทแวดล้อมของผู้ให้คำนิยาม แต่โดยรวมจะมีความหมายที่แสดงถึงการช่วยเหลือสนับสนุนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในบริบทของการศึกษาทั่วไป และการเข้าไปมีส่วนร่วมในการศึกษาอย่างแท้จริงของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยไม่ถูกแบ่งแยก ตัวอย่างของคำนิยามดังนี้

การเรียนรู้รวม

- การออกแบบการสอนและการช่วยสนับสนุนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในบริบทของการจัดการศึกษาทั่วไป นักเรียนทุกคนจะอยู่ในบริเวณโรงเรียน เป็นสมาชิกที่สมบูรณ์ในโรงเรียน นักเรียนแต่ละคนจะมีความเท่าเทียมกันในโอกาสในสภาพแวดล้อมทางการศึกษาทั่วไป (Moor, C. 1998)
- การที่เด็กและเยาวชนที่พิการและไม่พิการได้เรียนรู้ด้วยกันในสภาพปกติ ทั้งในระดับก่อนวัยเรียน และการเรียนในโรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย โดยมีการสนับสนุนที่เหมาะสม (Carrio, L. 1996)
- การที่นักเรียนทุกคนได้เรียนอยู่ในห้องเรียนทั่วไป โดยไม่คำนึงถึงเงื่อนไข อุปสรรค หรือความพิการของนักเรียน
- การพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษ โดยยึดหลักสิทธิมนุษยชน และเชื่อในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งนี้จะให้ความสำคัญในการนำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลไปปฏิบัติในโรงเรียน (Tod, J. 1999)

การเรียนรู้รวม

- เป็นการให้เด็กฝึกการเข้ามามีส่วนร่วมและเป็นสมาชิกของโรงเรียนและชุมชนโดยตลอด โดยไม่มีการแบ่งแยก เด็กทุกคนจะได้รับการศึกษาร่วมกับเพื่อนในสภาพแวดล้อมเดียวกัน โรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนรวมจะอยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่า โลกคือประชาคมโดยรวมที่มีพลเมืองที่มีความแตกต่างกัน ทั้งความพิการ เชื้อชาติ เพศ และศาสนา ในการเรียนร่วมนักเรียนจะเข้าสู่ห้องเรียนปกติ โดยมีบริการเฉพาะที่ช่วยเหลือตามความต้องการจำเป็น และทุกคนจะได้เรียนรู้ตามโปรแกรมการศึกษาที่สนองต่อคุณลักษณะและความต้องการที่หลากหลาย (Kinght, A. 1999)
- เป็นแนวคิดทางการศึกษาที่ว่าโรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคน โดยไม่มีการแบ่งแยกว่าเด็กคนใดเป็นเด็กปกติหรือเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กทุกคนที่ผู้ปกครองพามาเข้าโรงเรียนทางโรงเรียนจะต้องรับไว้ และจะต้องจัดการศึกษาอย่างเหมาะสม เป็นการศึกษาที่ไม่มีการแบ่งแยกตั้งแต่ระดับชั้น ตลอดจนการดำรงชีวิตในสังคม จะต้องดำเนินการไปในลักษณะ **"รวมกัน"** ที่ทุกคนต่างเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ทุกคนยอมรับซึ่งกันและกัน และใช้ชีวิตร่วมกันโดยไม่มีการแบ่งแยก (ผดุง อารยะวิญญู, 2542)

จากคำนิยามดังกล่าวข้างต้น กล่าวได้ว่าการเรียนรวม คือ การที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนในโรงเรียนปกติใกล้บ้าน โดยไม่มีการแบ่งแยก ได้เรียนกับเพื่อนในวัยเดียวกัน การช่วยเหลือสนับสนุนอื่น ๆ จะจัดอยู่ในสภาพแวดล้อมในห้องเรียนปกติ ทั้งนี้โรงเรียนจะต้องมีการปรับเปลี่ยนระบบให้มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของเด็กแต่ละคน และ **"เด็กทุกคนมีฐานะเป็นสมาชิกหนึ่งของโรงเรียน มีสิทธิ มีความเสมอภาค และเท่าเทียมกัน"**

หลักการของการเรียนรวม

ในการประชุม เรื่องการศึกษาสำหรับผู้มีความต้องการพิเศษ ที่ศาลาแม่เฒ่าประเทศสเปน ได้กำหนดหลักการในการจัดการเรียนรวม เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติไว้ดังแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 ความเชื่อ หลักการ และเป้าหมายในการจัดการเรียนรวม

ความเชื่อ	หลักการ
• เด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานและมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการศึกษา • เด็กทุกคนมีคุณลักษณะ ความเข้าใจ ความสามารถ ความต้องการในการเรียนรู้เฉพาะตัว และมีระดับการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน	• ยอมรับและตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของเด็ก • จัดบริการที่เหมาะสมกับรูปแบบและอัตราความเร็วในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน • ประกันความเท่าเทียมในโอกาสทางการศึกษา โดยมีหลักสูตรที่เหมาะสม การจัดระบบขององค์กร การใช้ทรัพยากร และการมีส่วนร่วมของชุมชน

เป้าหมาย

- ความพยายามไม่ให้เกิดการแบ่งแยก
- การสร้างชุมชนและสังคมโดยรวม
- จัดการศึกษาให้ทุกคนอย่างมีประสิทธิภาพ
- ความคุ้มค่าในการลงทุนในระบบการศึกษา

นักการศึกษาแบบเรียนรวม เชื่อว่า

- นักเรียนทุกคนสามารถคิดและเรียนรู้ได้
- นักเรียนทุกคนมีคุณค่าและมีความสามารถพิเศษเฉพาะของตนเอง
- การรวมนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนปกติ จะเกิดผลดีทั้งในด้านสังคมและวิชาการ
- นักเรียนทุกคนมีวิธีการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและการแสดงออกถึงความเข้าใจที่แตกต่างกัน
- นักเรียนทุกคนจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อเรียนด้วยความเข้าใจและเมื่อได้เรียนในเรื่องที่สนใจและท้าทาย
- นักเรียนทุกคนควรเรียนรวมกันในห้องเรียนปกติ และหากจะเรียนในที่อื่น ๆ เพราะความต้องการจำเป็นที่ การเรียนในห้องเรียนปกติไม่สามารถจะเกิดประโยชน์ ไม่ใช่เพราะถูกจำแนกประเภท

ผลลัพธ์ของการเรียนรวม

ผู้ที่สนับสนุนการจัดการเรียนร่วมนั้น เห็นว่าการเรียนรวมก่อให้เกิดประโยชน์กับทั้งนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและนักเรียนปกติ ทั้งนี้เพราะการเรียนรวมมีเป้าหมายให้นักเรียนทุกคนมีโอกาที่จะบรรลุถึงขีดสุดแห่งศักยภาพของตนเอง และเป็นกระบวนการที่เป็นพลวัตร ไม่หยุดนิ่ง เป็นการพัฒนานอย่างเป็นองค์รวม และเป็นการทำงานร่วมกันโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีจุดมุ่งหมาย

จุดมุ่งหมาย

- เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- เป็นการจัดสรรทั้งโอกาสและคุณภาพในการศึกษา
- เอื้อให้เกิดการเรียนรู้อย่างอิสระ
- ช่วยพัฒนาความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเอง ความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบการปรับตัว และการตัดสินใจ
- สนับสนุนการใช้ชีวิตและการเรียนรู้ในชุมชน
- พัฒนาสมรรถภาพทั้งทางวิชาการและสังคม

และจากการศึกษาวิจัยพบว่า การเรียนรวมก่อให้เกิด

- มิตรภาพ ความอบอุ่นและความเอื้ออาทรระหว่างนักเรียน
- พัฒนาทักษะสังคม นักเรียนจะเข้าใจพฤติกรรมและความต้องการของผู้อื่น เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง
- เสริมสร้างความหนักแน่น เข้มแข็งอดทนให้กับนักเรียนปกติ
- เกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
- นักเรียนพิการมีการพัฒนาทางด้านวิชาการ
- นักเรียนมีทางเลือกในการเรียนมากขึ้น
- รูปแบบการบริหารจัดการในโรงเรียนที่เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น
- กิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายวิธี

ในการนำหลักการสู่นโยบายและการปฏิบัตินั้น ในแต่ละประเทศจะมีรายละเอียดและขอบเขตในการดำเนินงานที่แตกต่างกันไป มีทั้งการดำเนินงานในลักษณะที่เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาโดยรวมของประเทศ การปฏิรูปการศึกษาพิเศษและการปฏิรูปการศึกษาของคนพิการบางประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย และแคนาดา จะมีนโยบาย ระเบียบและกฎหมายที่สนับสนุนแนวคิดในการเรียนรวมนอกจากนี้สถาบันการศึกษานักวิจัย และผู้ที่เกี่ยวข้องยังร่วมมือกันเพื่อคิดค้นหารูปแบบ วิธีการ และยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การเรียนรวมเกิดผลให้เห็นรูปธรรม และบรรลุตามเป้าหมาย มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานในระดับต่าง ๆ และสำหรับกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนาในหลายประเทศ มีการดำเนินการในลักษณะของโครงการทดลองก่อนนำไปสู่การขยายผลในวงกว้าง

2 ครูเพื่อการเรียนรวม

2 ครูเพื่อการเรียนรวม

ในโรงเรียนแบบเรียนรวมและห้องเรียนรวม จะมีนักเรียนที่มีคุณลักษณะที่หลากหลายและแตกต่างกันทั้ง ภูมิหลังและระดับความสามารถ เช่น นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ นักเรียนที่เรียนช้า ปานกลาง นักเรียนที่มี ปัญหาทางการเรียน นักเรียนที่อยู่ในภาวะเสี่ยง นักเรียน ที่มีประวัติการเรียนที่ล้มเหลว นักเรียนพิการ และนักเรียน ที่ใช้ 2 ภาษา เป็นต้น

การจัดการเรียนรวมมุ่งเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมและเป็นสมาชิกที่แท้จริง ในสังคมของโรงเรียนและห้องเรียน การเข้าถึงหลักสูตรปกติและการจัดการเรียนรู้ ของครูในห้องเรียนปกติเช่นเดียวกับนักเรียนคนอื่น ๆ บทบาทหน้าที่และความ รับผิดชอบของครูในโรงเรียนแบบเรียนรวมจึงปรับเปลี่ยนไปจากเดิมที่เป็นหน้าที่ และความรับผิดชอบของครูการศึกษาพิเศษ เช่น เมื่อมีเด็กพิการที่จะเข้าสู่โรงเรียน หรือครูผู้สอนพบว่านักเรียนมีความต้องการพิเศษ จะถูกส่งมาให้ครูการศึกษาพิเศษ เพื่อทำการช่วยเหลือ และสอนในห้องเรียนพิเศษ มาเป็นความรับผิดชอบและการทำงาน ร่วมกันของครูทุกคนในโรงเรียน ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญในห้องเรียนปกติ ครูในโรงเรียน แบบเรียนรวมจึงต้องเผชิญหน้ากับสิ่งที่ท้าทายใหม่ ๆ ที่จะต้องปรับเปลี่ยนบทบาท หน้าที่ของตนเอง และต้องสามารถจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กที่มีความต้องการ จำเป็นที่หลากหลายและที่มีระดับความสามารถแตกต่างกันมากได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูการศึกษาพิเศษและครูทั่วไป จึงต้องมีความรู้ ความสามารถ และทักษะเพียงพอ ที่จะจัดการเรียนการสอนแบบเรียนรวมได้

คุณสมบัติของครูเพื่อการเรียนรวม

การจัดการเรียนการสอนตามปรัชญาการเรียนรวม จะต้องมีความสอดคล้องกันระหว่างความสามารถของเด็กและงานที่เด็กทำ การสอนต้องมีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล และเป็นการสอนที่มีประสิทธิภาพสำหรับนักเรียนทุกคน ครูทั่วไปอาจไม่จำเป็นต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญพิเศษในการสอนนักเรียนพิการแต่ละประเภท แต่ควรมี (Forman, P. 1997)

- ความรู้ความเข้าใจในความต้องการจำเป็นของนักเรียนแต่ละบุคคล
- มีเจตคติที่ดีต่อนักเรียน
- รู้จักเลือกใช้วิธีการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ทักษะสำคัญที่ครูทุกคนในโรงเรียนแบบเรียนรวมจำเป็นต้องมี

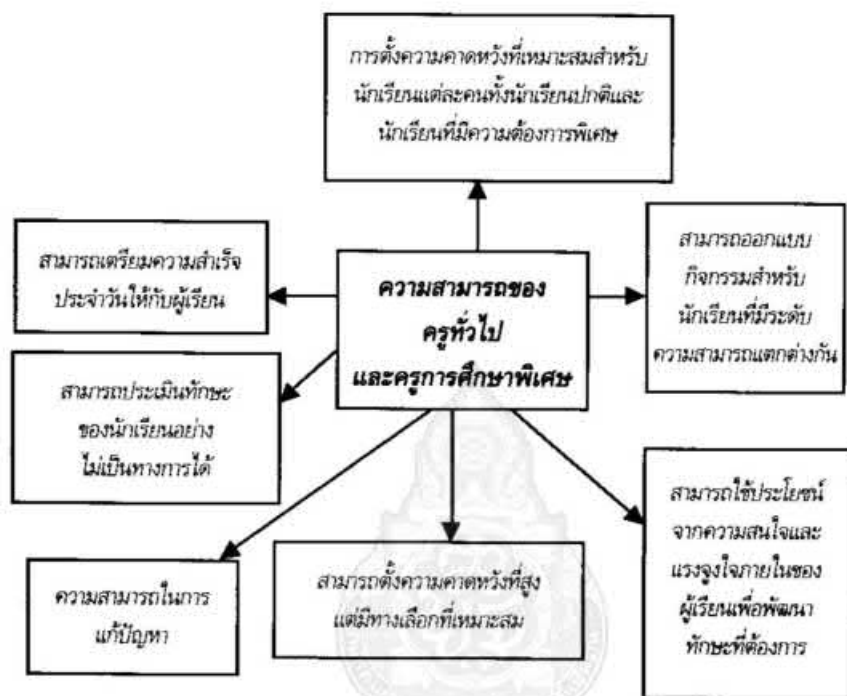
3 ประการ คือ (McGregor, G. 1998)

1. ความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม
2. ยุทธวิธีในการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความหลากหลาย เช่น การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การบูรณาการ การเรียนแบบร่วมมือ เพื่อนช่วยเพื่อน และแนวทางพหุปัญญา ซึ่งยุทธวิธีดังกล่าวมีความเหมาะสมกับห้องเรียนที่ผู้เรียนมีความแตกต่างกัน

3. กระบวนการแก้ปัญหา

สำหรับความสามารถที่ทั้งครูการศึกษาพิเศษและครูทั่วไปจำเป็นต้องมี (National Institute for Urban School Improvement, 1999) ดังนี้

แผนภูมิที่ 4 ความสามารถที่ครูทั่วไปและครูการศึกษาพิเศษจำเป็นต้องมี

สำหรับครูการศึกษาพิเศษนอกจากจะต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องของการศึกษาพิเศษ ยังควรมีความรู้ ความสามารถ และทักษะในฐานะที่เป็นผู้ร่วมงานกับครูทั่วไป (West & Cannon, 1988 อ้างถึง Dial, F. Bradley, 1997) ดังนี้

แผนภูมิที่ 5 ความรู้ ความสามารถ และทักษะที่ครูการศึกษาพิเศษควรมี

คุณสมบัตินี้ครูทั่วไปควรต้องมีดังนี้ (Kington, B.A. 1999. National

Institute for Urban School Improvement, 1998)

- มีความไวต่อเด็กทั้งในด้านความสามารถทางวิชาการและอารมณ์
- วางเป้าหมายและความคาดหวังต่อนักเรียน
- เลือก ปรับ และลำดับเนื้อหาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน
- ใช้วิธีการสอนที่หลากหลายให้สอดคล้องกับอัตราความเร็วในการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคนที่ไม่เท่ากัน
- ใช้ยุทธศาสตร์การสอนที่คล่อง/ว่องไว
- กำหนดเป้าหมายที่เหมาะสมและท้าทาย

- รู้จักเลือกและใช้วิธีการประเมินที่เหมาะสมกับความต้องการพิเศษ
ของนักเรียน
- ปรับการสอนให้เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน
- มีการติดตามโปรแกรมการสอนและการเรียนรู้ของเด็กอย่างต่อเนื่อง
- ระลึกเสมอว่านักเรียนทุกคนในห้องเป็นความรับผิดชอบของครู
ครูต้องหาวิธีที่จะสอนนักเรียนแต่ละคนในชั้น และใช้เป็นโอกาสในการ
เป็นครูที่ดีมากกว่าจะถือว่าเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขและเผชิญ หรือให้
คนอื่นมาแก้ไข
- รู้จักวิธีการสอนหลากหลายวิธีและรู้จักใช้วิธีการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ
ความสามารถในการปรับสื่อการสอน และการเขียนจุดประสงค์
การเรียนรู้ใหม่ ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของผู้เรียน
- รู้จักวางแผนการเรียนการสอนที่ตอบสนองความต้องการผู้เรียนเป็น
รายบุคคล
- สามารถทำงานร่วมกับผู้ปกครองและครูการศึกษาพิเศษ เพื่อเรียนรู้ว่า
ทักษะใดบ้างที่เด็กต้องการและเตรียมวิธีการสอนที่ดีที่สุด
- มีความยืดหยุ่นและมีความอดทนสูง
- มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

แนวทางในการพัฒนาวิชาชีพครู

การพัฒนาวิชาชีพครูและการสนับสนุนให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้การจัดการเรียนรวมบรรลุตามเป้าหมาย ในการพัฒนาวิชาชีพนั้นจำเป็นต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันสมัย และทันต่อเหตุการณ์ โดยใช้รูปแบบใหม่ ๆ ที่ให้ครูได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา รวมทั้งให้ครูสามารถก้าวทันกับการพัฒนาใหม่ ๆ เกิดความรู้ ความคิดใหม่ และยกระดับ

ทักษะของตนได้อย่างต่อเนื่อง ในปัจจุบันแนวคิดในการพัฒนาวิชาชีพได้เปลี่ยนไปจากที่บุคคลที่มีหน้าที่ในการฝึกอบรม มาเป็นผู้จัดทำ ให้คำปรึกษา และอำนวยความสะดวกทั้งนี้รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพที่มีประสิทธิภาพ มีลักษณะดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

1. การพัฒนาวิชาชีพโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งสามารถดำเนินการในลักษณะของ

1.1 การพัฒนาวิชาชีพภายในโรงเรียน โดยมีครูผู้เชี่ยวชาญในโรงเรียนทำงานร่วมกับครูคนอื่น ๆ

1.2 การพัฒนาวิชาชีพระหว่างโรงเรียน ผู้ให้การพัฒนามาจะเป็นครูผู้เชี่ยวชาญจากโรงเรียนใดก็ได้ภายในกลุ่มหรือมาจากโรงเรียนอื่น

1.3 ที่ปรึกษาจากภายนอกทำงานร่วมกับครูภายในโรงเรียน

2. การเรียนรายวิชา การสัมมนาเชิงปฏิบัติการและการประชุมสัมมนา โดย

2.1 เข้าร่วมโดยกลุ่มครู ซึ่งหลังจากการเรียนรู้หรือการสัมมนากลับมาทำงานร่วมกันภายในโรงเรียน เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

2.2 เข้าร่วมโดยครูคนเดียว ผู้ซึ่งกลับมาทำงานร่วมกับเพื่อนครู เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

แนวความคิดในการพัฒนาครูเพื่อการเรียนรวมได้ปรับเปลี่ยนจากที่เคยปฏิบัติไปเป็นลักษณะวิชาชีพมากขึ้น กล่าวคือ จากรูปแบบเดิมที่เป็นการฝึกอบรมระยะสั้น ๆ ตามที่หน่วยงานกำหนดให้ เป็นการพัฒนาระบบการปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ของความต้องการพิเศษของนักเรียนและการสอนของครู (Robertson, C. 1999) โดยเน้นการให้ความรู้ควบคู่กับการปฏิบัติให้สอดคล้องกับความต้องการของครูโดยยึดหลัก “**จากล่างสู่บน**” (**Bottom-up**) ดังนี้ (McGregor, G. 1999)

1. ผู้มีส่วนร่วมในท้องถิ่นเป็นผู้กำหนดความต้องการในการพัฒนา
2. ท้องถิ่นเป็นผู้ออกแบบการพัฒนา โดยยึดโรงเรียนเป็นฐาน ทั้งนี้อำเภอ/

เขตพื้นที่ จะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการอำนวยความสะดวก และเผยแพร่ผลการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จไปยังโรงเรียนอื่น ๆ ในเขตพื้นที่ของตน

3. ผู้มีหน้าที่ให้ความรู้จะทำงานร่วมกันในลักษณะของ “ทีมสหวิทยาการ” ได้แก่ พ่อแม่/ผู้ปกครอง และทีมสหวิชาชีพ

4. สนับสนุนการใช้รูปแบบใหม่ ๆ ในการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน เช่น เพื่อนช่วยเพื่อน การใช้วัดกรรม การใช้เครือข่ายรายวิชา และระดับชั้น

5. มุ่งจรรการพัฒนาที่ต่อเนื่อง กล่าวคือ จากประสบการณ์ในการดำเนินงาน มีข้อมูลย้อนกลับเพื่อออกแบบกิจกรรม แล้วนำไปพัฒนาต่อ เมื่อพัฒนาจนครบกระบวนการแล้วจึงนำข้อมูลดังกล่าวมาวางแผนอีก

ในการอบรมครูควรให้ความสำคัญในการวางแผนการสอนและการบริหารชั้นเรียน ประโยชน์ของการใช้กลวิธีในการสอน และการวางแผนให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์

ทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นต่อการเรียนรวมที่ควรจัดฝึกอบรมให้ครูทุกคน ได้แก่ ทักษะการสอน การช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการที่หลากหลาย ทักษะของการทำงานเป็นทีม และทักษะการแก้ปัญหา (Foreman, 1996, McGregor, G. 1998) โดยมีเนื้อหาที่จำเป็นสำหรับครูทุกคน เช่น การประเมินเพื่อค้นหาศักยภาพในสิ่งที่นักเรียนทำได้ และสิ่งที่นักเรียนชอบทำ การตัดสินใจสิ่งใดที่นักเรียนจำเป็นต้องเรียนรู้ การจัดลำดับขั้นของโปรแกรมการพัฒนานักเรียนและการออกแบบกิจกรรม การเรียนการสอนที่เหมาะสม การฝึกทักษะในการสื่อสารระหว่างบุคคลและทักษะการให้คำปรึกษา และสิ่งสำคัญที่ต้องปลูกฝังให้แก่ครู คือ การปฏิบัติตามโปรแกรมการพัฒนาเด็กอย่างจริงจัง และการประเมินผลความสำเร็จโดยภาพรวม

ข้อคำนึงสำหรับผู้บริหารและผู้สนับสนุน

• การสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เป็นงานที่เครียดและต้องใช้พลังทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ครูผู้สอนจะมีความรู้สึกว่าขาดการสนับสนุนและเป็นการ

ทำงานที่โดดเด่นยิ่ง การบริหารจัดการจะช่วยให้ได้มาก หากผู้บริหารเข้าใจและมอบหมายงานตามความเหมาะสม เช่น รับผิดชอบในการสอนชั้นอื่นหรือวิชาอื่นน้อยลง เพื่อให้ครูได้ใช้เวลาในการวางแผนการสอนร่วมกับพ่อแม่เด็ก ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ และผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูมีโอกาสดำเนินการฝึกอบรมเพิ่มเติม โดยบูรณาการเข้ากับประสบการณ์ของครูในการปฏิบัติงานปกติในโรงเรียน เพื่อเสริมเติมเต็มประสบการณ์ในการจัดการเรียนรวม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2544)

- ในทางปฏิบัติทรัพยากรของโรงเรียนมีจำกัด หากโรงเรียนรู้ล่วงหน้าว่าต้องรับเด็กมาเข้าเรียน และรู้ว่านักเรียนมีความต้องการพิเศษทางการศึกษาอย่างไร อาจขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และวางแผนในการจัดบุคลากร และการตอบสนองความต้องการของเด็กไว้ล่วงหน้าได้

- ครูผู้สอนอาจไม่รู้จักบุคลากร ที่จะสนับสนุนให้การสอนของตนบรรลุผลสำเร็จ เช่น ความช่วยเหลือจากครูช่วยสอนหรือครูเดินสอน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทักษะที่จำเป็น

- สำหรับนักเรียนที่ไม่ปรากฏความต้องการพิเศษชัดเจนก่อนเข้าโรงเรียน แต่จำเป็นต้องได้รับการให้บริการพิเศษจากโรงเรียน โรงเรียนอาจจัดให้นักเรียนมีโอกาสได้เล่นกับเพื่อนก่อน สัปดาห์ละ 2-3 ชั่วโมง เพื่อการปรับตัวสำหรับเด็กที่ไม่ผ่านระดับอนุบาล สำหรับเด็กที่ผ่านระดับอนุบาล ครูประจำชั้นอาจขอความร่วมมือกับครูอนุบาลในการวางแผนจัดโปรแกรมช่วยเหลือเด็กตามความต้องการจำเป็น

ในการจัดการเรียนร่วมนั้น นอกจากครูจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาได้เต็มศักยภาพแล้ว ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการพิเศษของนักเรียนแต่ละบุคคล

3 **หลักสูตร**

เพื่อการเรียนรวม

3 **หลักสูตร**

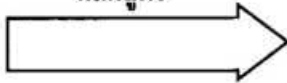
เพื่อการเรียนรวม

**“หลักสูตรจะต้องมีความยืดหยุ่นและสามารถ
ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็น
พิเศษของเด็ก และควรมีทางเลือกที่เหมาะสม
กับเด็กที่ด้อยโอกาสและความสนใจที่แตกต่างกัน”**

หลักสูตรเป็นการจัดมวลงประสพการณั้ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้มีความรู้
ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค้ ตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่
วางไว้ ซึ่งหลักสูตรจะเป็นหัวใจสำคัญในการวางแผนการสอนและการจัดโอกาสในการ
เรียนรู้ให้กับผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนแบบเรียนรวมจะมุ่งเน้นให้เด็กที่มีความ
ต้องการจำเป็นพิเศษได้รับการศึกษาตามหลักสูตรปกติเช่นเดียวกับเด็กทั่วไป

ตามหลักการซาลาม่ณฑา ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานในเรื่องของ
หลักสูตรเพื่อการเรียนรวมไว้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543)

หลักสูตร

- หลักสูตรจะต้องมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียน และควรมีทางเลือกที่เหมาะสมกับนักเรียนที่ด้อยโอกาสและความสนใจที่แตกต่างกัน
- นักเรียนควรได้รับการสอนเพิ่มเติมในสภาพของหลักสูตรปกติ และให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนเพิ่มเติมกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ
- เนื้อหาการศึกษา ควรมุ่งสู่มาตรฐานระดับสูงและความต้องการของเด็กแต่ละคน เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาได้อย่างเต็มที่
- เนื้อหาควรมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์และเชื่อมโยงกับชีวิตจริง
- กระบวนการประเมินผลควรมีการทบทวน และมีการประเมินผลก่อนเรียน ร่วมกับการประเมินผลในระบบปกติ เพื่อทราบถึงความก้าวหน้าทางการเรียนอุปสรรคที่มี และนำมาปรับปรุงแก้ไข และการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียน
- จัดการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตั้งแต่ช่วยเหลือน้อยที่สุด ไปถึงโครงการสอนเสริมในโรงเรียน และให้ความช่วยเหลือตามความต้องการจำเป็นอื่น ๆ
- ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ประหยัดและมีประสิทธิผล

การจัดการเรียนรวมไม่ได้ให้ความสำคัญเฉพาะนักเรียนพิการหรือนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษอื่นเนื่องจากความแตกต่างของภาษา วัฒนธรรม ฐานะทางเศรษฐกิจ และความด้อยโอกาสอื่น ๆ เท่านั้น แต่จะคำนึงถึงนักเรียนทุกคนในโรงเรียน ทั้งนี้ในการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้นักเรียนใช้หลักสูตรปกติสำหรับนักเรียนทั่วไป ซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลางที่ถูกกำหนดขึ้น เพื่อใช้ร่วมกันทั้งประเทศ

หลักสูตรแกนกลางที่ถูกกำหนดขึ้นจึงต้องมีความยืดหยุ่นเพียงพอต่อการตอบสนองความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกันของนักเรียนแต่ละบุคคล ซึ่งปัจจุบันในหลายประเทศได้มีการปฏิรูปการศึกษาและได้มีการปรับปรุงหลักสูตรการจัดการศึกษาให้มีความยืดหยุ่นและเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรวม หลักสูตรแกนกลางแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ (UNESCO, 2000) คือ

ลักษณะที่หนึ่ง กำหนดหลักสูตรแกนกลาง โดยอาจกำหนดขอบเขตเนื้อหา และรายวิชา เช่น วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาที่สอง เป็นต้น และให้โรงเรียนและท้องถิ่นสามารถพัฒนาเนื้อหาหรือรายวิชาในระดับท้องถิ่น

ลักษณะที่สอง กำหนดหลักสูตรแกนกลาง โดยกำหนดเฉพาะวัตถุประสงค์อย่างกว้าง ๆ ไม่กำหนดรายละเอียดของเนื้อหา ซึ่งโรงเรียนสามารถกำหนดเนื้อหาและกระบวนการเรียนการสอนที่พิจารณาว่าเหมาะสมกับผู้เรียนในโรงเรียนของตน

ประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีหลักสูตรมาตรฐาน ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ทุกคนในโรงเรียนปกติต้องเรียน และมีการปรับหลักสูตรตลอดจนจัดหลักสูตรเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการพิเศษของนักเรียน ดังแสดงในตาราง (Dianne, F. Margaret E. & Diane M.; 1997)

หลักสูตร	ลักษณะ
หลักสูตรมาตรฐาน (Standard Curriculum)	เป็นหลักสูตรที่ทุกคนในโรงเรียนปกติต้องเรียน
หลักสูตรมาตรฐานฉบับปรับปรุง (Standard curriculum with adaptation)	เป็นการปรับปรุงหลักสูตรมาตรฐานในด้านเนื้อหา การนำไปใช้ การประเมินผลเพื่อให้สอดคล้องกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ
หลักสูตรทางเลือกขนาน (Parallel alternate curriculum)	เป็นการปรับปรุงหลักสูตรมาตรฐานให้มีโครงสร้างที่ยืดหยุ่นขึ้น ปรับกลยุทธ์การสอน และวิธีประเมินผล
หลักสูตรการแก้ไขทักษะเบื้องต้น (Remedial basic skill curriculum)	เป็นหลักสูตรที่ใช้ในการแก้ไขทักษะเบื้องต้นของนักเรียนในการอ่านเขียนภาษาและคณิตศาสตร์
หลักสูตรทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning strategies/study skill curriculum)	เป็นหลักสูตรซึ่งเน้นกลยุทธ์ในด้านการเรียน ที่จะช่วยให้นักเรียนเรียนหนังสือได้ แก้ปัญหาได้ เพื่อให้เด็กสามารถดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง ในโรงเรียน ในการประกอบอาชีพและในสังคม
หลักสูตรทักษะทางสังคม (Social skill curriculum)	เป็นหลักสูตรการพัฒนาทักษะทางสังคม ค้นหาปัญหา/ความยากพร้อมในการสื่อสาร ส่งเสริมทักษะในการแก้ปัญหา และการใช้ชีวิตให้อยู่รอด
หลักสูตรการงานอาชีพ (Career/ vocational education curriculum)	เป็นหลักสูตรการเตรียมเด็กให้มีทักษะพื้นฐานในด้านการงาน อาชีพ เพื่อให้เข้าสู่การฝึกอาชีพและสามารถประกอบอาชีพได้
หลักสูตรทักษะการดำรงชีวิตอิสระ (Independent living skills curriculum)	เป็นหลักสูตรที่เน้นทักษะที่จำเป็นที่จะช่วยนักเรียนฝึกฝนอุปสรรคต่าง ๆ ในสังคม เพื่อเตรียมนักเรียนให้ดำรงชีวิตในสังคมได้โดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น

ประเทศนิวซีแลนด์ มีการปรับปรุงหลักสูตรระดับชาติใหม่ ที่มีลักษณะ

- ☛ เข้าถึงนักเรียนทุกคนที่สะท้อนความหลากหลาย ความสนใจ พื้นฐานของนักเรียน
- ☛ กำหนดทางเลือกที่จะทำได้จริง มีการตรวจสอบความสัมพันธ์ของเนื้อหาการสอน ตอบสนองต่อความคาดหวังของนักเรียน วิธีการประเมิน
- ☛ รวมความช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในการพัฒนาทักษะทางสังคม ให้มีส่วนร่วมในชีวิตชุมชนและการส่งต่อในระดับหลังมัธยมศึกษา
- ☛ นักเรียนที่ไม่พิการจะเป็นผู้ช่วยพัฒนาศาสตร์ในการทำงานกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในการเรียนร่วมกัน เช่น การใช้รูปแบบ **"buddy : เพื่อนสนิท"**

สหราชอาณาจักร มีระเบียบปฏิบัติและมาตรฐานการจัดการศึกษา สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติการศึกษา ค.ศ. 1993 ที่เน้นการให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวมกับนักเรียนปกติ โดยคำนึงถึงความสามารถที่นักเรียนมีจากน้อยไปหามาก การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความสามารถของนักเรียนทุกระดับ และกำหนดเป็นหลักการเบื้องต้นว่า **"นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาต้องได้รับการศึกษาทั้งในแนวกว้างและแนวลึก ในลักษณะที่สมดุล รวมถึงการให้ได้เรียนตามเนื้อหาในหลักสูตรแห่งชาติด้วย"**

สำหรับประเทศไทย ได้กำหนดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2545 เป็นหลักสูตรแกนกลางที่กำหนดเฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ 12 ปี สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้แต่ละกลุ่ม แต่ละช่วงชั้น และให้สถานศึกษาเป็นผู้จัดทำสาระ ในรายละเอียด เป็นหลักสูตรของตนเอง ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณสมบัติอันพึงประสงค์ รวมถึงจัดให้สอดคล้องกับ ความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนแต่ละกลุ่มเป้าหมายด้วย ซึ่งหลักสูตรดังกล่าวนี้ขอให้โรงเรียนสามารถปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับการเรียนรวม เป็นอย่างยิ่ง

การปรับหลักสูตร

การปรับหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของนักเรียน เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนรวมประสบผลสำเร็จ การปรับหลักสูตรสามารถ ทำได้ทั้งในระดับสถานศึกษา และระดับห้องเรียน ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะการปรับ ในระดับห้องเรียน

ในการปรับหลักสูตรสามารถทำได้ใน 2 ลักษณะ คือ การปรับปรุงเนื้อหา และกระบวนการที่จะสอนอะไร (เนื้อหาของหลักสูตร) และจะสอนอย่างไร (วิธีการ สื่อ และกระบวนการ) และการปรับเพิ่มหรือลดขอบข่ายเนื้อหาที่จะสอน แต่ไม่ว่าจะเป็น ไปในลักษณะใด สิ่งที่จะควรคำนึงถึง คือ (York, Doyle & Kron 1992)

- ⇒ สิ่งที่จะเรียนต้องเกี่ยวกับท้องถิ่นและชุมชน
- ⇒ เรียนรู้ทักษะที่เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
- ⇒ ทักษะในการเรียนซึ่งถูกกำหนดไว้ในหลักสูตรสอดคล้องกับระดับชั้น

หลักสูตรเพื่อการเรียนรวมจะอยู่บนพื้นฐานของมุมมองที่ว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อนักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและเกิดเป็นประสบการณ์ นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจากนักเรียนคนอื่น ๆ โดยการทำงานร่วมกัน ซึ่งในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อการเรียนรวมนั้นจะต้องคำนึงถึงความต้องการจำเป็นของผู้เรียนแต่ละบุคคลด้วย

Giangreco, Cloninger & Iverson (Foreman, P. 1996) กล่าวถึงระดับการมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในหลักสูตรปกติทั่วไปมี 3 ระดับ ได้แก่

① หลักสูตรเดียวกันกับเด็กปกติ ในด้านเนื้อหาหลักสูตร วัตถุประสงค์ และกิจกรรม	② หลักสูตรปกติแต่ต่างระดับ กิจกรรมในหลักสูตรเหมือนกัน แต่ระดับความคาดหวังในผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าเด็กปกติ เช่น นักเรียนสามารถบวกเลขได้น้อยกว่า 10 ในขณะที่นักเรียน คนอื่น สามารถคูณเลขได้
③ หลักสูตรเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กัน กิจกรรมเดียวกันแต่จุดเน้นในหลักสูตรต่างกัน เช่น การพัฒนาทักษะทางสังคม จะเน้นการทำงานเป็นกลุ่มมากกว่าเป้าหมาย	

“...ให้นักเรียนทุกคน
ได้มีส่วนร่วม
ในกิจกรรมการเรียนรู้
มากที่สุด...”

6 เป้าหมายของการพัฒนาหลักสูตรเพื่อการ
เรียนรวมก็คือ ให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วม
ในการเรียนการสอนมากที่สุด เมื่อต้องปรับหลักสูตร
สำหรับการสอนแบบเรียนรวม ต้องระลึกละเอียดว่า
นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษควรมีส่วนร่วม
ในบทเรียนเหมือนเด็กอื่นๆ และครูต้องออกแบบ
กิจกรรมการเรียนการสอนที่เอื้อให้นักเรียน
สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมให้มากที่สุด โดยจัด
เตรียมอุปกรณ์ สื่อการสอน ที่สามารถช่วยเหลือ
ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกับเด็กอื่นๆ

สิ่งที่ครูผู้สอนสามารถดำเนินการเพื่อให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วม
ในกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากที่สุด ได้แก่

1. ปรับสื่อ อุปกรณ์ที่มีอยู่
2. เลือกสื่อ อุปกรณ์ที่มีอยู่แล้วมาใช้
3. สร้างสื่อ อุปกรณ์ใหม่
4. ผสมผสานระหว่างการนำสื่อ อุปกรณ์เก่ามาปรับ นำของเดิมมาใช้และ
สร้างสรรค์สิ่งใหม่

กระบวนการในการปรับปรุงเนื้อหาของหลักสูตรให้เหมาะสมกับการเรียนรวม

การปรับปรุงเนื้อหาของหลักสูตรให้เหมาะสมกับการเรียนรวม ทำได้ดังนี้

(Foreman, P. 1996).

หัวข้อ	วิธีการ
เนื้อหาหลักสูตร	❑ ปรับลำดับของเนื้อหา ❑ จัดรูปแบบหลักสูตรใหม่ ❑ ปรับกิจกรรมในการฝึกทักษะ ❑ ปรับระดับความยากง่ายและการนำเสนอหลักสูตร ❑ พัฒนาการงานให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน
การนำไปใช้/ วิธีดำเนินการ	❑ กำหนดขอบเขตการมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ❑ ใช้สื่อ/อุปกรณ์ที่มีความแตกต่าง ❑ ใช้วิธีการเรียนแบบศูนย์การเรียนรู้ ❑ ใช้กิจกรรมเดียวกันแต่มีเป้าหมายให้เกิดทักษะต่างกัน ❑ กำหนดเนื้อหาสำคัญให้เหมาะสมกับประสบการณ์ของผู้เรียน ❑ ให้อเวลาในการเรียนรู้งานที่ได้รับมอบหมายมากขึ้น ❑ ใช้อุปกรณ์ช่วยความจำ เช่น แผนภูมิ แบบสำรวจรายการ ในลักษณะงานที่ไม่ต้องอาศัยความจำ ❑ อนุญาตให้ใช้อุปกรณ์ช่วย เช่น เครื่องคิดเลข ❑ ใช้โครงการที่ให้นักเรียนร่วมกันทำงาน ❑ ใช้การเรียนแบบสืบค้น (Discovery learning) เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิด การทำงานกลุ่ม (Group work) แต่กิจกรรมจะต้องไม่ยากและซับซ้อนเกินไป เพราะเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะตามไม่ทัน

วิธีสอน	วิธีการ
	☐ ใช้วิธีสอนให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงให้มากที่สุด ☐ ใช้ชุดการเรียนรู้เป็นรายบุคคล ☐ ควรมีรูปแบบและตัวอย่างให้เด็ก ☐ ให้นักเรียนคิดก่อนตอบคำถาม ☐ ในการเรียนการสอนทุกครั้งควรเน้นทักษะการใช้ภาษา และเปิดโอกาสให้นักเรียนใช้ภาษาของเขา ☐ ลดความสำคัญในการใช้หนังสือเรียน ☐ ปรับกระบวนการประเมินผลให้สอดคล้องกับกระบวนการสอนของครู ☐ จัดทำโครงสร้างของงานที่มอบหมายให้ชัดเจน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ☐ เน้นจุดสำคัญของเนื้อหาที่สอน ☐ ทำใบงานให้ชัดเจน จัดช่องว่าง จัดพิมพ์ให้เหมาะสมง่ายในการอ่าน
ทักษะเพิ่มเติมที่ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาตามหลักสูตรมากขึ้น	☐ กลยุทธ์ในการสอน กระบวนการรับรู้และเข้าใจ เพื่อส่งเสริมให้รู้จักควบคุมตนเอง การแก้ปัญหาและเพิ่มความตระหนักรู้ในตน ☐ สอนวิชาที่มีโครงสร้างชัดเจน เช่น ทักษะการเขียนเรื่อง ☐ สอนวิธีการทำแบบทดสอบ ☐ สอนทักษะการศึกษาค้นคว้าทั่วไป ☐ สอนยุทธศาสตร์ในการเรียนรู้หรือทักษะกระบวนการซึ่งจะนำไปสู่การคิด การทำงานตามหลักสูตรที่โรงเรียนกำหนด

การกำหนดลำดับชั้นของหลักสูตร/เป้าหมายระยะยาว

การกำหนดลำดับชั้นของหลักสูตรและเป้าหมายระยะยาวของโครงการสอนจะต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับนักเรียนทุกคน รวมทั้งนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษด้วย ดังนั้นการจัดทำโครงการสอนสำหรับนักเรียนทั้งห้อง ผู้สอนต้องกำหนดเนื้อหาเฉพาะให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคนและในการกำหนดเป้าหมายระยะยาวซึ่งมักจะกำหนดเป็นรายปีจะต้องสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการในปัจจุบันและอนาคตของผู้เรียนโดยอาจจะกำหนดไว้ในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลจะเขียนขอบเขตของเป้าหมายของหลักสูตรและผลผลิตที่คาดหวังสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคน ซึ่งนักเรียนครูผู้ปกครอง และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจะร่วมกันกำหนด

หลังจากได้กำหนดลำดับชั้นและเป้าหมายของหลักสูตรแล้วครูประจำชั้นจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติ รวมถึงดำเนินการประเมินผลด้วย

การกำหนดลำดับชั้นและเป้าหมายระยะยาวในหลักสูตรสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอาจกำหนดไว้ง่าย ๆ กว่านักเรียนคนอื่น ๆ ในห้อง เช่น

ตัวอย่างเป้าหมายระยะยาว

- นักเรียนสามารถอ่านหนังสือเรียนชั้น ป.1 ได้อย่างคล่องแคล่ว
- พี่สามารถเขียนชื่อของตัวเองได้ในขอบเขตที่กำหนด
- เงินสามารถใช้ห้องสมุดในการค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ครูให้ได้

การวางแผนการสอน

การวางแผนการสอนเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะต้องกำหนดให้สอดคล้องกับความสามารถของนักเรียนที่มีความต้องการอย่างหลากหลาย นักเรียนที่มีความบกพร่องบางคนอาจจะสามารถเรียนและพัฒนาโดยใช้หลักสูตรปกติได้ ในการวางแผนต้องคำนึงถึงความสามารถทางกายของนักเรียน เนื้อหา และวิธีสอน ซึ่งเป็นพื้นฐานในการวางแผน

ในการวางแผนการสอนของทั้งชั้น ครูจะต้องนำเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมาพิจารณาเพื่อกำหนดเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมด้วย

ทั้งนี้ ได้มีข้อเสนอแนะในการออกแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ดังแสดงในแผนภูมิที่ 6

การปรับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน

สภาพแวดล้อมในห้องเรียนส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีความบกพร่อง สภาพแวดล้อมในห้องเรียนสามารถแบ่งได้ 3 ประเภท ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางสังคม กายภาพ และวิชาการ

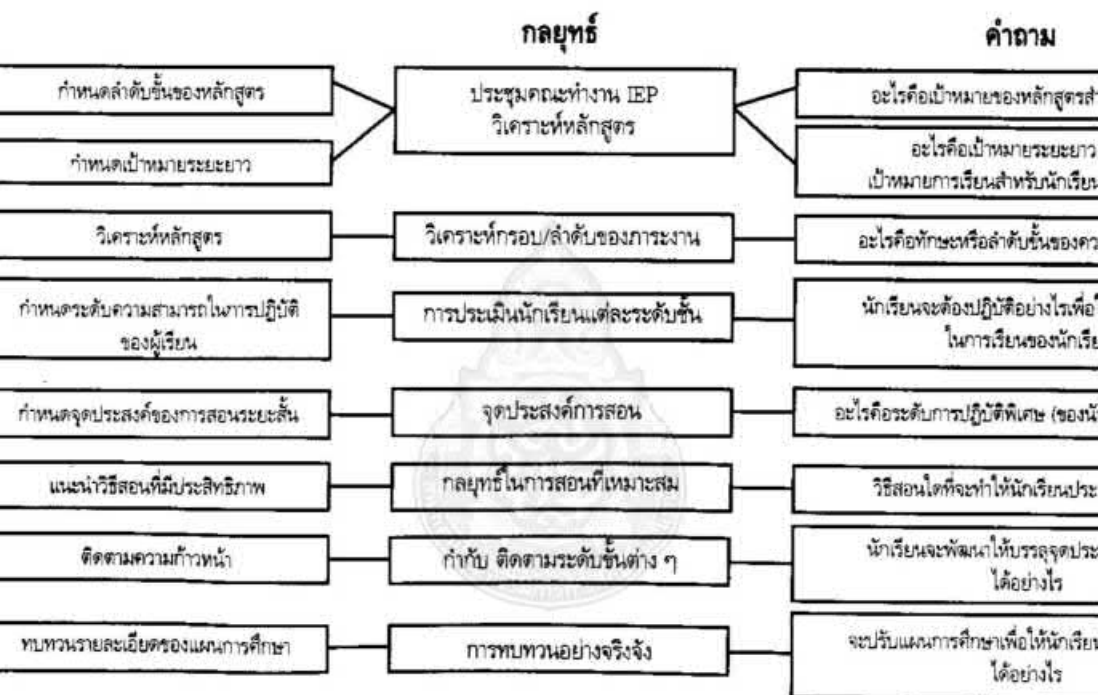
สภาพแวดล้อมทางสังคมในห้องเรียนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุด ผู้บริหารโรงเรียน ครูประจำชั้น และบุคลากรในโรงเรียน ควรจะให้ความสำคัญทางด้านสังคมแก่เด็กที่มีความบกพร่องเท่าเทียมกันกับเด็กปกติ

สภาพแวดล้อมทางกายภาพอาจจะต้องมีการปรับหรือไม่ปรับก็ได้ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นอาจจะต้องการนั่งในสถานที่ที่มีแสงสว่างเพียงพอ นักเรียนที่ใช้รถเข็นอาจจะไม่สามารถใช้โต๊ะเรียนหรือนั่งบนเก้าอี้ที่มีความสูงปกติเหมือนนักเรียนปกติได้ และสิ่งแวดล้อมทางวิชาการก็เป็นสิ่งที่จะทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน

ในการจัดการเรียนการสอนให้ประสบผลสำเร็จนั้น จะต้องพิจารณาทั้ง 3 องค์ประกอบ กล่าวคือ

- หลักสูตร
- การเรียนการสอน
- สภาพแวดล้อมในการเรียน

แผนภูมิที่ 6 รูปแบบในการออกแบบการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ (Foreman, P, 1996)

แผนภูมิที่ 7 องค์ประกอบที่ส่งผลให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ

4 **โรงเรียน**

แบบเรียนรวม

4 โรงเรียน

แบบเรียนรวม

หลักการพื้นฐานของโรงเรียนแบบเรียนรวม คือ เด็กทุกคนควรได้เรียนรู้ร่วมกันเท่าที่เป็นไปได้ โดยไม่คำนึงถึงอุปสรรคและความยุ่งยาก หรือความแตกต่างของเด็ก โดยโรงเรียนต้องยอมรับและตอบสนองความต้องการจำเป็นที่หลากหลายของนักเรียนที่ครอบคลุมทั้งรูปแบบและอัตราการเรียนรู้ที่ต่างกัน และประกันคุณภาพการศึกษาของนักเรียนโดยการใช้หลักสูตรที่เหมาะสม การจัดระเบียบการบริหาร การจัดยุทธศาสตร์การสอนที่เหมาะสมการใช้ทรัพยากร และให้ชุมชนเข้ามาเป็นหุ้นส่วนในการจัดการศึกษา ทั้งนี้ควรมีการสนับสนุน และให้บริการที่ต่อเนื่องเหมาะสมกับความต้องการพิเศษของนักเรียนในโรงเรียนทุกคน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543)

ในโรงเรียนแบบเรียนรวม **“เด็กทุกคนมีฐานะเป็นสมาชิกหนึ่งของโรงเรียน มีสิทธิ มีความเสมอภาค และเท่าเทียมกัน”**

คุณลักษณะของโรงเรียนแบบเรียนรวม

สำหรับคุณลักษณะของโรงเรียนแบบเรียนรวมนั้นยังไม่มีผู้ใดกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าจะต้องมีคุณลักษณะเช่นใด แต่มีนักการศึกษาแบบเรียนรวม และผู้ปฏิบัติการเรียนรวมหลายคนได้กล่าวว่า คุณลักษณะที่สำคัญของโรงเรียนแบบเรียนรวมคือ การยอมรับในความแตกต่างที่หลากหลายของนักเรียน มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการจำเป็นพิเศษ

มีการเรียนการสอนแบบร่วมมือ ใช้กลวิธีในการสอนที่หลากหลาย ทำงานเป็นทีม และร่วมกันแก้ไขปัญหา นอกจากนี้ยังมีคุณลักษณะอื่น ๆ อีกหลายประการ กล่าวคือ (Dianne, F., Margaret, E. and Diane, M. 1977, Moor, C. 1998, Michale, 1998)

- รับเด็กเข้าเรียนโดยไม่มีข้อยกเว้น
- นักเรียนทุกคนได้เข้าเรียนในชั้นเรียนที่เหมาะสมกับอายุและระดับชั้น ทั้งนี้เด็กทุกคนจะได้รับประโยชน์จากหลักสูตรในแต่ละระดับชั้น
- ให้บริการที่เกี่ยวข้องในสภาพที่เหมาะสมกับความเป็นจริง
- เป็นเสมือนหนึ่งชุมชนและมีความรู้สึกเป็นหมู่คณะ

โรงเรียนแบบเรียนรวมมีปรัชญาและวิสัยทัศน์ว่านักเรียนทุกคนมีความเป็นเจ้าของ สามารถเรียนและใช้ชีวิตในชุมชนภายในโรงเรียน ความหลากหลายคือสิ่งที่มีคุณค่า เป็นความท้าทายและเป็นโอกาสในการเรียนรู้ ในโรงเรียนแบบเรียนรวมทุกคนยอมรับในความแตกต่างที่หลากหลาย นักเรียนจะได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนและผู้ใหญ่ในโรงเรียน ทั้งนี้ความเป็นหมู่คณะจะช่วยให้นักเรียนทุกคนพัฒนาความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า ความภาคภูมิใจในความสำเร็จ และการยอมรับนับถือตนเอง

- มีความร่วมมือและช่วยเหลือกัน

โรงเรียนแบบเรียนรวมสนับสนุนทั้งนักเรียนและคณะทำงานให้ร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น เพื่อนสอนเพื่อน ระบบเพื่อนคู่หู การเรียนแบบร่วมมือ การสอนเป็นทีม และร่วมกันสอน เป็นต้น

- มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของครูและคณะทำงานโดย
 - ครูลดการสอนแบบบรรยายและให้ความช่วยเหลือนักเรียนมากขึ้น
 - ครูการศึกษาพิเศษจะช่วยเหลือและทำงานร่วมกับครูประจำชั้นในชั้นเรียนปกติ และทุก ๆ คนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้
- มีสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น

นักเรียนจะไม่ถูกจำกัด หรือยึดติดในขั้นตอนต่าง ๆ แต่สามารถที่จะเรียนรู้ได้ตามรูปแบบในการเรียนรู้ของตนเอง มีการจัดกลุ่มนักเรียนในลักษณะที่หลากหลายและมีความยืดหยุ่น
- มีการพัฒนานักเรียนทั้งทักษะทางสังคมและทักษะทางวิชาการ
- มีกฎระเบียบที่สะท้อนถึงความยุติธรรม และความเท่าเทียมกัน
- มีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของนักเรียนแต่ละบุคคล โดยการผสมผสานและประยุกต์ใช้หลักการต่าง ๆ ทางการศึกษาทั่วไป ที่จะช่วยให้ครูทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การเรียนแบบร่วมมือ เพื่อนสอนเพื่อนการฝึกทักษะทางสังคมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การฝึกทักษะในการเรียน และการเรียนแบบรอบรู้ เป็นต้น
- มีการวัดและประเมินตามสภาพที่แท้จริง โดยวิธีการที่หลากหลาย และลดการใช้แบบทดสอบมาตรฐาน เพื่อให้เกิดความมั่นใจในความก้าวหน้าตามเป้าหมายของนักเรียนแต่ละคน
- มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างให้มีความยืดหยุ่น เช่น ตารางประจำวัน กำหนดเวลา การบริหารจัดการ ระบบการช่วยเหลือสนับสนุน และการใช้เทคโนโลยีช่วยอย่างเหมาะสม

- ให้บริการที่เกี่ยวข้องในสภาพที่เหมาะสมกับความเป็นจริง
- มีการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ให้ครูและคณะทำงานได้มีโอกาสพัฒนาความรู้และทักษะที่จะจัดการศึกษาให้นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ความเป็นหุ้นส่วนของพ่อแม่ ผู้ปกครอง องค์กร และสมาชิกอื่น ๆ ในชุมชน
- นักเรียนทุกคนเรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน

การพัฒนาโรงเรียนแบบเรียนรวม

ในปัจจุบันมีการปฏิรูปโรงเรียนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรวม โรงเรียนควรผสมผสานเป้าหมายของการจัดการศึกษาทั่วไปและการศึกษาพิเศษ และทำงานในลักษณะของความร่วมมือกัน มีการสนับสนุนเครือข่ายในการทำงาน ซึ่งไม่ได้หมายถึงเฉพาะความร่วมมือระหว่างบุคลากรระหว่างหน่วยงานเท่านั้น แต่หมายรวมถึงทุกคนที่มีความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงเพื่อเข้าสู่การเรียนรวม ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในแผนการดำเนินงาน ที่สำคัญคือ ผู้บริหารต้องเข้าใจ ช่วยเหลือ และอธิบายเหตุผลในการจัด

สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการพัฒนาโรงเรียนแบบเรียนรวม

1. การเสริมสร้างบรรยากาศและปรัชญาของโรงเรียนบนพื้นฐานความเชื่อในเรื่องของสิทธิและความเท่าเทียมกัน และความเป็นประชาธิปไตย ทั้งนี้คณะทำงานต้องมีการตกลงในปรัชญาการจัดให้ชัดเจน และจะต้องมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการตัดสินใจ วางแผน การกำกับติดตามและประเมินผล

2. การสอนแบบหลายระดับตามสภาพที่แท้จริง (Authentic, Multi-Level, Teaching)

ในการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนแบบเรียนรวมนั้น ครูจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างกันของนักเรียนทั้งระดับความสามารถ รูปแบบ และอัตราเร็วในการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งนี้ครูจะต้อง

- ออกแบบบทเรียนที่สนองต่อระดับความสามารถที่แตกต่างกัน
- ทำทายนักเรียนที่ระดับพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคน
- ช่วยเหลือนักเรียนให้มีความก้าวหน้าทางการเรียนในระดับที่สูงขึ้น
- ใช้ยุทธศาสตร์การสอนตามสภาพที่แท้จริง จัดกิจกรรมที่นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง สามารถเชื่อมโยงกับชีวิตจริงที่บ้าน ชุมชน และสังคม
- ผสมผสานแนวคิดทางพุทธิปัญญากับรูปแบบในการเรียนรู้ของเด็ก
- ใช้การเรียนแบบร่วมมือ เช่น การจับคู่ หรือกลุ่มทำงาน

3. การเสริมสร้างชุมชนในโรงเรียน และค้นพบความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนที่มีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรม

การที่นักเรียนจะมีสภาพจิตใจที่พร้อมที่จะเรียนได้ดั่งนั้น จะต้องมีความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัย และได้รับการดูแลเอาใจใส่ หากนักเรียนใช้ชีวิตภายในโรงเรียนซึ่งเปรียบเสมือนชุมชนหนึ่ง ที่ประกอบด้วยครู นักเรียน ตลอดจนบุคลากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีความสุขและรู้สึกมั่นคง ปลอดภัยแล้ว จะช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเสริมสร้างชุมชนในโรงเรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้ ควรเสริมสร้างให้ชุมชนในโรงเรียนเป็นชุมชนที่

- ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ เอาใจใส่ดูแลซึ่งกันและกัน มีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคลากร พ่อแม่ ชุมชน เช่น มีการศึกษาาร่วมกันเป็นกลุ่มของบุคลากรในโรงเรียน การทำงานเป็นทีม การร่วมกันแก้ไขปัญหา และการสอนเป็นทีม เป็นต้น
- ในห้องเรียน เด็กจะได้รับการดูแลช่วยเหลือในลักษณะต่าง ๆ เช่น มีเพื่อนคู่คิด มีการแก้ไขความขัดแย้งโดยวิธีการทางบวก ภายใต้การดูแล และแนะนำของครู มีการแลกเปลี่ยนเรื่องราวในชีวิต ความรู้สึก โดยการพูดคุย การเขียนศิลปะ การประชุมในชั้น เป็นต้น
- ให้นักเรียนได้เลือกทำกิจกรรม และสอนให้มีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเองเลือก เช่น การไปห้องน้ำคนเดียวแทนที่จะไปเป็นกลุ่ม เลือกทำกิจกรรมที่มีหลายอย่างในชั้น เลือกที่จะยืน นั่ง นอนบนพื้น ในการศึกษาหรือทำงานร่วมกับกลุ่ม

ลักษณะเช่นนี้จะช่วยให้พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนลดน้อยลง เพราะนักเรียนไม่รู้สึกลัวถูกควบคุม ไม่ต้องระมัดระวัง วิตกกังวล หรือผินใจ เพราะมีทางเลือก ทั้งนี้ครูจะต้องค้นหาและช่วยเหลือแก้ไขปัญหานั้น ๆ ที่อาจมีของนักเรียนด้วย ครูต้องทำความเข้าใจว่าพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นการสื่อสารอย่างหนึ่ง การที่เด็กแสดงพฤติกรรมออกมา นั่นคือ การบอกถึงความต้องการบางอย่าง ครูจึงต้องค้นหาสิ่งที่เด็กต้องการ และหาทางช่วยเหลือให้เด็กได้เรียนรู้วิธีการแสดงออกในทางบวก

คณะทำงานของโรงเรียนสามารถจัดการกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้โดยใช้วิธีต่าง ๆ เช่น

☐ การพูดคุยและร่วมวางแผนกับพ่อแม่

☐ จัดห้องที่เด็กสามารถไปได้ เมื่อต้องการหยุดพัก เพื่อผ่อนคลายความเครียด ภายใต้การดูแลของครู อาจเป็นห้องสมุด ห้องที่จัดไว้เฉพาะ หรือมุมสันโดษในชั้น เช่น โต๊ะโต๊ะครู

☐ สร้างสังคมที่ช่วยเหลือเด็ก จัดวงจรการช่วยเหลือร่วมกันกับเพื่อนร่วมชั้น

4. การช่วยเหลือสนับสนุนครู

มีการช่วยเหลือสนับสนุนครูให้สามารถทำงานกับเด็กที่มีระดับความสามารถที่แตกต่างกันมาก รวมทั้งเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์และสังคมในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้วย

ในโรงเรียนแบบเรียนรวม ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น ครูการศึกษาพิเศษ พยาบาล แพทย์ นักแก้ไขการพูด นักกายภาพบำบัด จะช่วยเหลือครูทั่วไปในห้องเรียนปกติ และจะทำงานเป็นทีม ครูการศึกษาพิเศษจะมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือด้านการศึกษาพิเศษในห้องเรียนทั่วไป ในด้าน

1. การสอนซ่อมเสริมหรือการสอนเสริม ในลักษณะของการทำงานตัวต่อตัวหลังห้องเรียนปกติ

2. การปรับ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็น เช่น การปรับหลักสูตร โดยการใช้ใบงานที่ต่างกัน การให้งานน้อยลง หรือให้เวลาในการทำงานมากขึ้น

3. การรวม เป็นการช่วยเหลือครูทั่วไปในการสอนแบบหลายระดับตามสภาพจริง ร่วมกันออกแบบบทเรียนที่สอดคล้องกับระดับความสามารถของนักเรียนแต่ละบุคคล

4. การช่วยเหลือตามความต้องการจำเป็นของครูทั่วไป เช่น การพัฒนาบทเรียนและการสอน

สำหรับคุณภาพของโรงเรียนแบบเรียนรวมนั้นจะมีจุดเน้นการสอนแบบหลายระดับตามสภาพที่แท้จริง สำหรับนักเรียนที่มีความสามารถที่แตกต่างกันมาก และการเสริมสร้างความเป็นชุมชนในโรงเรียน

ในการทำงานของโรงเรียนแบบเรียนรวม จะพบว่า

- ทีมงานช่วยเหลือ มีการประชุมพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาเฉพาะและความต้องการจำเป็นของเด็ก และการระดมสมองเพื่อหาแนวทางในการจัดการกับเรื่องต่าง ๆ
- มีการประชุมระหว่างครูทั่วไปและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางอย่างน้อยทุก 2 สัปดาห์ เพื่อพูดคุยถึงความกังวลและความห่วงใยเด็กเฉพาะคน และร่วมกันพัฒนาแผนการสอน
- ครูการศึกษาพิเศษ ทำหน้าที่สนับสนุนการเรียนรวมในชั้นเรียนปกติหลายชั้น ทั้งครูการศึกษาพิเศษกับครูทั่วไปจะทำงานด้วยกันและรับผิดชอบเด็กทุกคน โดยเฉพาะนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ จะได้รับความช่วยเหลือตามความต้องการจำเป็น
- ครูทั่วไปกับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น ครูการศึกษาพิเศษ แพทย์ พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ ทำงานด้วยกันกับนักเรียนกลุ่มเล็กที่ทำโครงการที่ต่างกันไป

ในโรงเรียนแบบเรียนรวม จะไม่พบเห็น

- ผู้ช่วยครูดูแลและอยู่กับเฉพาะนักเรียนพิการหลังชั้นเรียน
- ผู้ช่วยครูหรือครูนั่งทำงานอยู่เฉพาะกับนักเรียนพิการ
- นักเรียนในกลุ่มตามความสามารถ ทำงานกับครูการศึกษาพิเศษ
- นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษถูกแยกออกมาจากชั้นเรียน

5. การเป็นหุ้นส่วนของพ่อแม่

ในโรงเรียนแบบเรียนรวม

- ☒ พ่อแม่จะได้รับการต้อนรับให้นำเด็กเข้ามาอยู่ในชั้นเรียนรวม
- ☒ มีการพบปะและรับฟังว่าเรื่องราวเกี่ยวกับเด็กจากพ่อแม่ เพื่อให้เข้าใจเด็กที่มีความต้องการพิเศษ รวมทั้งรู้จักแข็งและความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็ก
- ☒ ยินดีต้อนรับเด็กเข้าสู่ชั้นเรียน เข้าสู่โรงเรียน และจัดปัจจัยที่จำเป็นไว้ในแผนการศึกษา
- ☒ เชิญพ่อแม่เยี่ยมโรงเรียนและชั้นเรียน ให้รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว **“โรงเรียน”** และอยู่ในวิถีชีวิตของโรงเรียน

เราจะไม่เห็น

- ☒ พ่อแม่ที่ต้องพยายามต่อสู้เพื่อให้เด็กได้เข้าเรียน
- ☒ แยกสมาคมผู้ปกครองสำหรับพ่อแม่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ
- ☒ การจัดเวลาพิเศษสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ที่เขาจะมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่เฉพาะในกิจกรรมหรือโปรแกรมหลังเลิกเรียน
- ☒ ครูส่งบันทึกในทางลบให้กับพ่อแม่ โดยไม่สมดุลกันในทางบวก

6. ภาวะผู้นำ ประชาธิปไตย และพลังอำนาจ

ภาวะผู้นำ สิ่งแรกและเป็นสิ่งที่มาก่อนของโรงเรียนแบบเรียนรวม คือ การมีวิสัยทัศน์ของผู้นำ ว่าอะไรคือสิ่งที่ดีสำหรับเด็ก มีความต้องการจำเป็นอะไร และจะช่วยเหลือได้อย่างไร คณะทำงานของโรงเรียนจะต้องดูแลเอาใจใส่เด็ก มากกว่าเรื่องของสถานที่ และอำนาจการปกครองในโรงเรียน

ประชาธิปไตย ผู้นำโรงเรียนจะต้องช่วยกระตุ้นให้วิสัยทัศน์ก้าวไปข้างหน้า บุคลากรทุกคน พ่อแม่ และเด็กต้องมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ให้วัฒนธรรมของโรงเรียนแบบเรียนรวมคงอยู่ต่อไป

พลังอำนาจ โรงเรียนต้องมีพลังที่จะดำเนินการเพื่อให้วิสัยทัศน์เป็นจริง พลังเหล่านี้ต้องไม่อยู่เฉพาะในสำนักงานและในหลักการเท่านั้นหากต้องร่วมกันทำงานเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย

ทั้ง 6 องค์ประกอบดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยมีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

แผนภูมิที่ 8 องค์ประกอบพื้นฐานของโรงเรียนแบบเรียนรวม

ในการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่โรงเรียนแบบเรียนรวมนั้นจำเป็นต้องอาศัยระยะเวลา และความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเป็นการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม และที่สำคัญคือ เป็นการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ นอกจากนี้แล้วสิ่งที่ควรพิจารณาในระดับปฏิบัติ คือ

- ครูการศึกษาพิเศษกับครูทั่วไปจะร่วมมือกันทำงานในห้องเรียนได้อย่างไร
- จำเป็นต้องปรับหลักสูตรปกติหรือไม่
- จะสนับสนุนอะไรอย่างไรให้ครูสามารถดำเนินการได้ตามความต้องการจำเป็น
- จะจัดบริการอะไรให้กับนักเรียนบ้าง
- จะมีการกำกับติดตามให้มีและใช้โปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล และการจัดบริการอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างไร

5 บทเรียน

จากการปฏิบัติ

5 บทเรียน

จากการปฏิบัติ

การเรียนรู้รวม เป็นความพยายามของนักการศึกษาที่จะค้นหาวิธีทางที่จะส่งเสริมความยุติธรรมและส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคน โดยใช้ยุทธศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาโรงเรียนแบบเรียนรู้รวม ซึ่งเปรียบเสมือนชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่สมาชิกทุกคนเป็นเจ้าของ และยอมรับในคุณค่าของความแตกต่างที่หลากหลายของสมาชิก ทุกคนได้เรียนรู้ด้วยกัน จากการปฏิบัติการเรียนรู้รวมของประเทศต่าง ๆ พบอุปสรรค ปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้รวม รวมทั้งประเด็นต่าง ๆ ที่ยังเป็นข้อถกเถียงกันอยู่ในปัจจุบัน ดังนี้

อุปสรรคในการจัดการเรียนรู้รวม

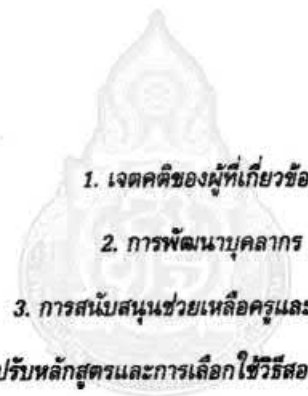
จากการศึกษาวิจัย การทบทวนประสบการณ์ในการทำงาน และจากข้อคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง พบปัญหาอุปสรรคหลายประการ คือ

- ห้องเรียนขนาดใหญ่มีนักเรียนจำนวนมาก
- เจตคติที่ไม่ดีต่อคนพิการ
- ขาดการสนับสนุนช่วยเหลือที่ต่อเนื่อง
- ขาดการมีส่วนร่วมของพ่อแม่และชุมชน
- การทดสอบในระบบการศึกษา
- การประเมินผลนักเรียนโดยรูปแบบทางการแพทย์
- วิธีการสอนของครูยังไม่เปลี่ยนแปลง

- ขาดแคลนอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ
- ขาดแคลนงบประมาณ
- ขาดการพัฒนาบุคลากรเพื่อการเรียนรวม
- ขาดนโยบายที่ชัดเจนในระดับชาติ

ปัจจัยที่เอื้อให้การจัดการเรียนรวมประสบความสำเร็จ

ปัจจัยที่เอื้อให้การจัดการเรียนรวมประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย

-
1. เจตคติของผู้ที่เกี่ยวข้อง
 2. การพัฒนาบุคลากร
 3. การสนับสนุนช่วยเหลือครูและนักเรียน
 4. การปรับหลักสูตรและการเลือกใช้วิธีสอนที่มีประสิทธิภาพ
 5. ความเป็นหุ้นส่วนของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน
 6. การสร้างเครือข่ายในการทำงาน

1. เจตนาของผู้ที่เกี่ยวข้อง

การจัดการเรียนรวมจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวนั้น เจตนาของผู้ที่เกี่ยวข้องมีความสำคัญอย่างยิ่ง การปรับเปลี่ยนเจตนาของผู้บริหาร ครู และ ผู้ปกครอง จะช่วยให้เกิดความเข้าใจในการจัดการเรียนรวม และสามารถดำเนินการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการจัดการศึกษาในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น อาจจะกล่าวได้ว่า เจตนาของผู้บุคคลที่เกี่ยวข้องที่มีผลต่อการส่งเสริมการเรียนรวม ประกอบด้วย

- ครู** ➡
- เชื่อว่านักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีความสามารถ เช่นเดียวกับนักเรียนปกติ และสามารถเรียนรู้ได้
 - สอนนักเรียนด้วยความเต็มใจ ยอมรับและยินดีบริการนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเช่นเดียวกับนักเรียนปกติ
 - เตรียมนักเรียนให้ยอมรับซึ่งกันและกัน

- ผู้บริหาร** ➡
- จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ดีต่อการเรียนรวม และให้การสนับสนุนการดำเนินงานที่ใหม่และท้าทาย และมีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน
 - สนับสนุนส่งเสริมทั้งในด้านปัจจัย การบริหารจัดการ และการจัดกระบวนการเรียนการสอน ตลอดจนกระตุ้นให้การเรียนรวมเกิดขึ้นด้วยการทำงานร่วมกับผู้ปกครอง และครู

- พ่อแม่ ผู้ปกครอง** ➡
- เชื่อว่าการเรียนรวมในโรงเรียนเป็นสิทธิและโอกาสของทุกคน
 - ให้การยอมรับและเห็นคุณค่าของการจัดการเรียนรวม
 - ทำงานร่วมกับโรงเรียน เพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทั้งที่บ้านและโรงเรียน

**บุคลากร
ทุกฝ่าย**

- เชื่อว่านักเรียนมีความสามารถที่จะเรียนรู้และแสดงออกซึ่งความสามารถในสภาพของการเรียนรวม
- ร่วมกันรับผิดชอบในการดำเนินงาน ตลอดจนการปรับบทบาทหน้าที่ให้มีความยืดหยุ่นและสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ยอมรับแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนรวมที่มีความหลากหลาย

2. การพัฒนาบุคลากร

บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรวมแยกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ บุคลากรในโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูทุกคน นักเรียน และบุคลากรอื่นในโรงเรียน อีกกลุ่มหนึ่ง คือ บุคลากรนอกโรงเรียน ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครองนักเรียน ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ชำนาญการเฉพาะด้านการศึกษาพิเศษ ผู้นำชุมชน และกลุ่มผู้สนับสนุนอื่น ๆ การให้การอบรมแก่บุคลากรในโรงเรียนโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย รวมทั้งการรับครูที่ด้อยโอกาสมาเป็นต้นแบบให้กับเด็กด้อยโอกาสด้วยกัน จะช่วยให้บุคลากรในโรงเรียนมีความเข้าใจและมีความมั่นใจในการทำงาน

สำหรับครูนั้น ควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมในการพัฒนาวิชาชีพในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประชุมสัมมนา การฝึกอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้งกับครูโรงเรียนเดียวกันและโรงเรียนอื่น ทั้งนี้ผู้บริหารควรจัดเวลาให้ครูได้พบปะกันโดยการประชุมกลุ่ม เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และปรับสื่อการสอนร่วมกัน

การให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อให้มีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ปัญหาของลูก และเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับบ้าน ในฐานะหุ้นส่วนด้วย ผู้ปกครองควรเข้าใจกระบวนการจัดการ

ศึกษาเรียนรู้รวม เพื่อจะช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งที่บ้านและโรงเรียน เป็นการส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองในฐานะผู้เป็นหุ้นส่วนให้ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ ชุมชนเองต้องมีส่วนร่วมในการช่วยจัดกิจกรรมเสริมให้กับเด็ก และช่วยเหลือเด็ก ในกรณีที่ครอบครัวของเด็กไม่สามารถทำได้ ในลักษณะของการกระจายอำนาจและการวางแผนในระดับท้องถิ่น

3. การสนับสนุนช่วยเหลือครูและนักเรียน

การสนับสนุนช่วยเหลือนักเรียนนั้นจะรวมถึงการจัดบริการที่จำเป็น ตามที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล จากเพื่อนนักเรียนด้วยกันที่ อาจจะช่วยเหลือในลักษณะของเครือข่าย การปรับหลักสูตร วิธีการสอนที่เหมาะสม การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งการช่วยเหลือนี้อาจจัดเพิ่มเติมมากกว่านี้ หรือลดลง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการจำเป็นของนักเรียนแต่ละคน

สำหรับครูนั้น หมายรวมถึง การช่วยเหลือสนับสนุนจากศึกษานิเทศก์ จากเพื่อน จากการสอนเป็นทีม ข้อมูลย้อนกลับจากพ่อแม่ผู้ปกครอง หรือการมีแหล่ง เรียนรู้ในเรื่องการเรียนรู้รวม การสนับสนุนในการพัฒนาวิชาชีพ รวมถึงการสนับสนุนจาก ผู้บริหารโรงเรียน

4. การปรับหลักสูตรและการเลือกใช้วิธีสอนที่มีประสิทธิภาพ

มีวิธีการจัดการเรียนการสอนของการศึกษาทั่วไปหลายวิธี ที่ครูสามารถ เลือกและนำมาใช้ในห้องเรียนรวม ครูควรพิจารณาใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย โดยพิจารณาวัตถุประสงค์ในการนำไปใช้ เช่น ต้องการปรับพฤติกรรมที่เป็นปัญหา อาจใช้วิธีการเรียนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน การเรียนแบบมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยน เรียนรู้และการใช้หลายวิธีรวมกัน (Multi-method Training) ซึ่งวิธีการสอนเหล่านี้ จะช่วยให้ครูมีทางเลือกที่หลากหลายในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

การจัดสภาพแวดล้อมที่ดีจะเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสนับสนุนในการทำงานร่วมกัน รวมทั้งต้องร่วมมือกับผู้ปกครองและครูคนอื่น ในการแก้ปัญหาด้วย สิ่งแวดล้อมที่สำคัญแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

◆ สภาพแวดล้อมทางสังคม คือ การทำให้เกิดการยอมรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้เป็นสมาชิกของห้องเรียนเหมือนกับนักเรียนคนอื่น ๆ

◆ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น การปรับแสง การย้ายที่นั่ง การจัดมุมสำคัญในห้องเรียน การขยายทางสำหรับรถเข็น (wheelchair) เป็นต้น โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับลักษณะและประเภทความต้องการพิเศษของเด็ก

◆ สภาพแวดล้อมทางวิชาการ หมายถึง การปรับปรุงประสบการณ์การเรียนรู้และทักษะที่จำเป็น ให้เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อการดำรงชีวิต ในปัจจุบันและอนาคต

5. ความเป็นหุ้นส่วนของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน

กระบวนการที่สำคัญในการจัดการเรียนรวมคือ การมีส่วนร่วม (Participation) ของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในและนอกระบบโรงเรียน บุคลากรที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนในฐานะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) โดยตรง จึงเป็นผู้มีส่วนร่วม ในฐานะหุ้นส่วน (Partnership) ที่เท่าเทียมกัน สำหรับบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมากที่สุด และต้องทำงานใกล้ชิดกับครูประจำชั้นที่โรงเรียน ควรให้ความสำคัญเป็นกลุ่มแรก คือ พ่อแม่ ผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

โดยทั่วไปพ่อแม่ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มักจะเปรียบเทียบพัฒนาการและความสามารถของลูกกับเด็กในวัยเดียวกันมากกว่าจะดูความก้าวหน้าของพัฒนาการเด็กแต่ละคน (Foreman, P. 1996) ดังนั้นแนวทางที่จะให้นักเรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพของแต่ละคนจึงรวมถึงการให้ความรู้แก่พ่อแม่ผู้ปกครอง ซึ่งจะช่วยให้โรงเรียนสามารถวางแผนกำหนดหลักสูตรเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับบ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมองว่า พ่อแม่ ผู้ปกครอง คือ **"หุ้นส่วน"** ที่สำคัญที่จะทำให้การพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้รับประโยชน์สูงสุด

ความเป็นหุ้นส่วนของพ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชน เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่จะช่วยให้การจัดการเรียนรวมประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้ตามกรอบการดำเนินงานการจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความต้องการพิเศษ ได้กล่าวถึงความสำคัญของชุมชนในมิติของความร่วมมือสนับสนุนในฐานะของความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันการทำงานร่วมกันและช่วยเหลือกัน จะนำไปสู่การจัดการเรียนรวมที่มีประสิทธิภาพ การที่หุ้นส่วนใช้จุดเด่นและทักษะพิเศษร่วมกันจะช่วยให้ประสบผลสำเร็จมากกว่าที่จะทำงานตามลำพัง โดยหุ้นส่วนจะต้องยอมรับในความรู้ ทักษะ ประสิทธิภาพ และสิทธิของแต่ละบุคคล ต้องทำงานในสภาพแวดล้อมที่หลากหลายแบบมีอาชีพและจำเป็นต้องแลกเปลี่ยนความรู้ความชำนาญซึ่งกันและกันอย่างเปิดเผย ซึ่งจะช่วยพัฒนาการทำงานแบบหุ้นส่วนหรือการทำงานเป็นทีมได้

ครอบครัวควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการศึกษาให้กับลูกทั้งที่บ้านและโรงเรียน เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

**"เด็กต้องบอกได้ว่าได้เรียนรู้อะไรที่บ้านและสามารถนำไปใช้ได้ทั้งโรงเรียน
และสิ่งที่ได้เรียนที่โรงเรียน ก็จะต้องสามารถนำกลับไปใช้ที่บ้านได้ เช่น
เด็กได้เรียนการทำกิจกรรมบางอย่างด้วยตนเองที่โรงเรียน พ่อแม่
ก็ต้องให้โอกาสเด็กในการทำกิจกรรมอย่างนั้นที่บ้านด้วย"**

ในการจัดการเรียนรวม นอกจากนักเรียนจะต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือ
ให้สามารถเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว นักเรียนควรได้รับการฝึกทักษะ
ทางด้านอาชีพควบคู่ไปกับการฝึกทักษะทางวิชาการ เพื่อการประยุกต์ใช้หลัง
ออกจากโรงเรียน และควรมีการศึกษาวิจัยว่ากระบวนการใดประสบผลสำเร็จ
และไม่ประสบผลสำเร็จ รวมทั้งแลกเปลี่ยนข้อมูลกับครอบครัวด้วย

David Mitchell (2001) ได้เสนอแนวทางในการทำงานแบบหุ้นส่วน
ระหว่างคณะครูของโรงเรียนกับพ่อแม่ผู้ปกครอง ไว้ดังนี้

1. ผู้ปกครองต้องได้รับโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนานโยบายของโรงเรียน
2. ผู้ปกครองมีส่วนในการตัดสินใจเรื่องที่สำคัญเกี่ยวกับการศึกษาของเด็ก
ได้รับโอกาสในการร่วมออกแบบโปรแกรมการสอนสำหรับเด็กในปกครองกับคณะ
ทำงานของโรงเรียน ได้รับสิทธิในการรับฟังและพิจารณาข้อปรึกษาด้วย
3. มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการพิเศษของนักเรียนแต่ละคน
อย่างระมัดระวัง และไม่กระทบสิทธิส่วนบุคคลของนักเรียนและผู้ปกครอง
4. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล
5. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเตรียมการจัดการ
ศึกษาตามความต้องการจำเป็นของลูก
6. ผู้ปกครองควรจะได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษ
ตามความต้องการจำเป็นของนักเรียน ทั้งจากโรงเรียนและชุมชน

7. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินผล โดย
- ร่วมตัดสินใจว่าลูกควรจะได้รับ การประเมินโดยวิธีใด
 - ให้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลัง ทักษะ ความต้องการจำเป็นของลูก
 - ร่วมประเมินผลด้วยการสังเกตแบบมีอาชีพ
 - ให้ข้อมูลผลการประเมินด้วยวาจา และการเขียน หลังจากการประเมินทันที
 - พร้อมทั้งจะให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเด็กในปกครอง
 - คัดค้านผลการประเมินที่เห็นว่าไม่ถูกต้อง และสามารถเสนอความเห็นที่แตกต่าง

8. การส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองและครอบครัว โดยการให้เขียนสิ่งที่ต้องการ และฝึกอบรมทักษะการเป็นผู้ปกครอง

9. การทำงานแบบมีอาชีพกับสมาคมผู้ปกครองในฐานะที่เป็นตัวแทนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในบางกรณีอาจเชิญผู้ปกครองเป็นผู้ช่วยครูตามความสามารถและความสนใจด้วย

นอกจากพ่อแม่ผู้ปกครองแล้ว ชุมชนควรจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการศึกษาอย่างมีความหมาย เข้ามาช่วยจัดกิจกรรมและมีบทบาทในโครงการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นเรื่องภายในโรงเรียนและเรื่องภายนอกโรงเรียนอย่างมีศักยภาพ

การจัดการเรียนรวมเพื่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย ไม่ได้เป็นเรื่องของโรงเรียนเพียงลำพังเท่านั้น แต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากครอบครัวผู้ปกครอง ในฐานะที่เป็นหุ้นส่วน ที่มีสิทธิพิเศษในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความ ต้องการพิเศษของนักเรียน จึงมีสิทธิที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการศึกษา ทั้งที่บ้านและโรงเรียน นอกจากนี้การระดมทรัพยากรจากชุมชน องค์กร และการสนับสนุนจากสาธารณชนก็เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้การสร้างความตระหนักให้แก่สาธารณชน โดยการจัดทำนโยบาย
ทุกระดับให้คงไว้ซึ่งหลักการของการอยู่ร่วมกันและการส่งเสริมเจตนคติที่ดี โดยระลึก
เสมอว่าการศึกษาเพื่อการเรียนรวมเป็นสิ่งสำคัญที่โรงเรียนทั้งหลายไม่ควรเพิกเฉย
นักเรียนทุกคนควรจะได้รับการศึกษาไปพร้อม ๆ กัน โรงเรียนจึงไม่ควรปฏิเสธการรับ
เข้าเรียนเด็ก

ในการจัดการเรียนรวมบุคลากรอาจมีความคิดเห็นแตกต่างกันบ้าง
ซึ่งควรร่วมมือกันหาทางแก้ไข และสร้างความเป็นหุ้นส่วนของโรงเรียนกับชุมชน
อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการพิเศษของเด็กในทุกโรงเรียน

6. การสร้างเครือข่ายโรงเรียนแบบเรียนรวม

การจัดการเรียนรวมในโรงเรียนสำหรับผู้ที่มีความต้องการพิเศษใน
หลาย ๆ โรงเรียนและอยู่ใกล้เคียงกันสามารถที่จะร่วมมือกันทำงานโดยการ
วางแผนการทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนความรู้ความชำนาญและกิจกรรมต่าง ๆ
ซึ่งกันและกัน ข้อดีในการทำงานร่วมกัน (UNESCO 2001) ได้แก่

- ◆ การได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้
ความชำนาญ
- ◆ การพัฒนาทั้งนโยบายและการปฏิบัติไปพร้อมกัน
- ◆ การลงทุนในลักษณะเครือข่ายแทนการแข่งขันกัน
หรือการทำงานตามความสนใจของแต่ละโรงเรียน
- ◆ การพัฒนาความรู้ความชำนาญ และการจัดการศึกษา
พิเศษให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของเครือข่าย
- ◆ การหาแนวทางในการประหยัทรทรัพยากร เพื่อให้
สามารถช่วยเหลือนักเรียนได้ง่ายและหลากหลาย
ยิ่งขึ้น

การทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายโรงเรียนในลักษณะ “กลุ่ม” ระหว่างโรงเรียนพิเศษกับโรงเรียนปกติ เป็นอีกแนวทางหนึ่ง โดยให้โรงเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์และทรัพยากรระหว่างกลุ่ม เพื่อช่วยเหลือกันในการจัดการศึกษา จนกระทั่งทุกโรงเรียนสามารถจัดการศึกษาแบบเรียนรวมได้ด้วยตนเอง

ตัวอย่างการสร้างเครือข่ายโรงเรียนแบบเรียนรวม เช่น ที่เมือง Catalunya ประเทศสเปน ได้จัดให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันระหว่างโรงเรียนพิเศษกับโรงเรียนเรียนรวม โดยเริ่มต้นจากการให้เด็กอายุน้อยที่สุด (5 ขวบ) เล่นด้วยกันในตอนเช้า และมีการจัดกิจกรรมเพิ่มขึ้นในเด็กหลายกลุ่มอายุนักเรียนทั้งสองโรงเรียนในระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษาได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเท่า ๆ กัน นอกจากนี้ยังมีความร่วมมือกันในการใช้หลักสูตรร่วมกัน การแลกเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับการเรียนรวมเพื่อพัฒนา “โรงเรียนสำหรับทุกคน” ของคณะครู

จากการทำงานในลักษณะของเครือข่ายดังกล่าว สรุปองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรวมแบบเครือข่ายดังนี้

- การกำหนดให้ผู้บริหารระดับสูงต้องใช้ความสามารถบริหารโครงการให้ประสบผลสำเร็จแม้ว่าจะมีอุปสรรคที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ก็ตาม
- ประสิทธิภาพขององค์กรจะเป็นตัวกำหนดจำนวนครั้งในการประชุมและการปฏิบัติงานการบริหารของผู้เข้าร่วมประชุม
- ความใกล้ชิดระหว่างเครือข่ายโรงเรียนที่ทำงานร่วมกัน
- นักการศึกษาแบบเรียนรวมและนักการศึกษาพิเศษจะต้องยอมรับว่าการทำงานร่วมกันย่อมมีปัญหอุปสรรค และต้องช่วยกันแก้ไข้ปัญหา

- ครอบครัวจะต้องเกี่ยวข้องตั้งแต่ต้น และบุคคลทุกฝ่ายต้องตั้งใจฟังความคิดเห็นและความวิตกกังวลของพ่อแม่ผู้ปกครอง
- การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคนในโรงเรียนรวม
- การมีส่วนร่วมของบุคลากรนอกโรงเรียน เช่น นักจิตวิทยาการศึกษา หรือคณะบุคคลในท้องถิ่นที่สามารถให้การสนับสนุนโรงเรียน
- กิจกรรมการวางแผนและการประเมินผล จะต้องกำหนดไว้ตลอดโครงการ

ในการประชุมระดับโลกซึ่งจัดโดยองค์การยูเนสโก และกระทรวงศึกษาและวิทยาศาสตร์แห่งประเทศสเปน ระหว่างวันที่ 7-10 มิถุนายน 2537 ณ เมืองซาลามันกา ประเทศสเปน เรื่อง การศึกษาสำหรับผู้ที่มีความต้องการพิเศษ ได้ให้ความสนใจในการสร้างความตระหนักให้แก่สาธารณชน โดยการจัดทำนโยบายทุกระดับให้คงไว้ซึ่งหลักการของการอยู่ร่วมกันและการส่งเสริมทัศนคติที่ดี โดยระลึกเสมอว่าการศึกษาเพื่อการเรียนรวมเป็นสิ่งสำคัญที่โรงเรียนทั้งหลายไม่ควรเพิกเฉยต่อแนวคิดนี้ เพราะโรงเรียนจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการนำแนวคิดนี้มาใช้ นักเรียนทุกคนควรจะได้รับการศึกษาไปพร้อม ๆ กัน โรงเรียนจึงไม่ควรปฏิเสธเด็ก ในการจัดการเรียนรวมบุคลากรอาจมีความคิดเห็นแตกต่างกันบ้าง ซึ่งควรร่วมมือกันหาทางแก้ไข ไม่ควรนำเอาอุปสรรคต่าง ๆ มาเป็นข้อแก้ตัวในการปฏิเสธที่จะไม่จัดการเรียนรวม และสร้างความเป็นหุ้นส่วนของโรงเรียนกับชุมชนอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการพิเศษของนักเรียนในทุกโรงเรียน

ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการเรียนรวม

แม้การเรียนรวมได้รับการยอมรับว่าเป็นวิถีทางหนึ่งที่จะช่วยให้การศึกษาเป็น "การศึกษาเพื่อปวงชน" อย่างแท้จริง และจากผลของการศึกษาวิจัยที่บ่งชี้ถึงผลดีที่เกิดกับนักเรียนทั้งที่มีความต้องการพิเศษและนักเรียนปกติ และยังไม่มีการศึกษาวิจัยที่แสดงถึงผลในทางลบของการเรียนรวมก็ตาม แต่ในอีกด้านหนึ่ง การเรียนรวมยังคงมีข้อโต้แย้งจากนักการศึกษาจำนวนมาก ทั้งนี้ นักการศึกษาชอบรูปแบบของโรงเรียนพิเศษ ห้องเรียนพิเศษ และเรียนร่วมในห้องเรียนปกติ โดยนำนักเรียนออกมาเป็นบางเวลา นอกจากนี้ครูจำนวนมากเห็นว่า การเรียนในห้องเรียนพิเศษมีความเหมาะสมที่สุด (Bunch, G. & Finnegan, K. 2000) มีผู้ตั้งประเด็นคำถามว่า

- ความพยายามที่จะบังคับให้นักเรียนทั้งหมดเข้าสู่รูปแบบของการเรียนรวมจะเป็นเหมือนการบังคับให้นักเรียนทั้งหมดเข้าสู่รูปแบบของห้องเรียนพิเศษหรือโรงเรียนการศึกษาพิเศษ
- การเรียนรวมจะเป็นเพียงอุดมคติที่ทำให้เป็นจริงได้ยากหรือไม่
- เป็นการให้ความสนใจนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมากกว่านักเรียนปกติซึ่งเป็นเด็กส่วนใหญ่หรือไม่
- เป็นวิถีทางที่ดีที่สุดสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจริงหรือไม่
- เหมาะสมกับนักเรียนทุกคนในห้องเรียนปกติหรือไม่ หรือนักเรียนบางคนอาจจะแย่งเพราะขาดการดูแล
- การสอนและทรัพยากรที่จำเป็นตามความต้องการจำเป็นของนักเรียนสามารถจัดหาไว้ในโรงเรียนปกติและในห้องเรียนปกติได้หรือไม่
- การจัดบริการเฉพาะตามความต้องการจำเป็นของนักเรียน เช่น การฝึกพูด กายภาพบำบัดนั้นจะเป็นการขัดขวางการจัดกิจกรรมปกติในห้องเรียนหรือไม่

นอกจากนี้ยังมีประเด็นที่มีการอภิปรายกันอย่างกว้างขวาง ระหว่างกลุ่ม นักการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ปฏิบัติงาน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับโลก ในเรื่องของความหมาย กรอบแนวคิดใน และขอบเขตในการปฏิบัติ คุณภาพและมาตรฐานของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ การพัฒนาบุคลากร ทรัพยากร การช่วยเหลือสนับสนุน ความห่วงใย และความกังวลต่าง ๆ ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้จากประสบการณ์ในการปฏิบัติการเรียนรวมในหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร กลุ่มประเทศทางยุโรป และกลุ่มประเทศกำลัง พัฒนา พบว่าในการปฏิบัติการเรียนรวมมีหลายประเด็นที่น่าสนใจ คือ

ประเด็นอภิปราย	
ความหมายและขอบเขต ในการดำเนินงาน	มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า “การศึกษาแบบเรียนรวม” หรือ “การเรียนรวม” มีผู้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลายทั้งที่ปรากฏในนโยบาย หรือกฎหมายและตามทฤษฎี และยังมีความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน ในกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง ในบางความหมายและในความเข้าใจ ของบางคน การเรียนรวมจะไม่แตกต่างจากการเรียนรวม และบางคนเข้าใจว่าได้จัดการเรียนรวมแล้ว เพราะรับเด็ก เข้ามาเรียนอยู่ในโรงเรียนแล้ว โรงเรียนบางแห่งจัดนักเรียน เข้าเรียนในห้องเรียนปกติ โดยไม่ได้ให้การสนับสนุนตาม ความต้องการจำเป็น นอกจากนี้ขอบเขตของการดำเนินงาน และระดับการปฏิบัติก็จะแตกต่างกันไปในแต่ละแห่งด้วย
การดำเนินงาน ที่มีประสิทธิภาพ	● จะมีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพได้อย่างไร ● จะรู้ได้อย่างไรว่าได้ดำเนินการตามหลักการเรียนรวมแล้ว ● ในโรงเรียนที่อยู่ห่างไกล ขาดแคลนทรัพยากร และขาดแคลน ผู้เชี่ยวชาญ จะสามารถจัดได้อย่างไร

ประเด็นอภิปราย	
	● ครูที่ต้องรับผิดชอบห้องเรียนที่มีนักเรียนจำนวนมากจะสามารถปฏิบัติการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างไร ● จะจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมกับโรงเรียนได้อย่างไร
การพัฒนาบุคลากร	● หลักสูตรในการฝึกอบรมทั้งครูประจำการ ครูบรรจุใหม่ รวมทั้งหลักสูตรการฝึกหัดครูที่ต้องมีการปรับปรุงแก้ไข ● การฝึกอบรมที่ยังมีการแยกส่วน และมีการฝึกอบรมเฉพาะครูการศึกษาพิเศษ ● กระบวนการในการพัฒนาบุคลากรที่ต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมและทันสมัย
การวิจัย	โดยส่วนใหญ่ผลการวิจัยจะสนับสนุนการจัดการเรียนรวม แต่ยังคงขาดการศึกษาวิจัยในด้าน ● ผลลัพธ์ของการเรียนรวมในความหมายของคุณภาพชีวิตของนักเรียนที่สามารถประสบความสำเร็จในชีวิตหลังจากออกโรงเรียนไปแล้ว ● ผลกระทบในการให้นักเรียนเรียนในห้องเรียนปกติ โดยไม่มีการสนับสนุนหรือดูแล ● ระบบการจัดสรรงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ
การประเมินคุณภาพและมาตรฐาน	● มีการแยกการตรวจวัดและประเมินคุณภาพจากระบบใหญ่ ทำให้ในการตรวจวัดมาตรฐาน เพื่อนำไปปรับปรุงกระบวนการจัดการศึกษานั้น ไม่มีข้อมูลของนักเรียนพิจารณา ทำให้ไม่รู้ว่าคุณภาพ/คุณภาพของผู้เรียนเป็นอย่างไร ● ในการรายงานส่วนใหญ่จะรายงานในลักษณะของจำนวนนักเรียน และความก้าวหน้าในการจัด แต่ไม่ได้รายงานในมิติของคุณภาพผู้เรียน ● จะใช้มาตรฐานในการตรวจวัดคุณภาพผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษอย่างไร

ประเด็นที่เป็นความวิตกกังวลและความห่วงใยของผู้ที่เกี่ยวข้อง

1. การเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ของสถาบันและผู้ที่เกี่ยวข้อง

เป้าหมายของการเรียนรวมคือ การให้โอกาสเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เข้าเรียนในโรงเรียนปกติ และได้รับการพัฒนาศักยภาพในสภาพแวดล้อมปกติ ทำให้จำนวนนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนการศึกษาพิเศษลดจำนวนลง ในขณะที่มีจำนวนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนปกติเพิ่มมากขึ้น ทั้งโรงเรียนการศึกษาพิเศษและโรงเรียนปกติจึงต้องปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างและวัฒนธรรมในการทำงาน

2. ครูทั่วไปที่รับผิดชอบห้องเรียนรวมจะมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของห้องเรียน การจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เช่น อารมณ์ที่ไม่คงเส้นคงวา พฤติกรรมก้าวร้าว การไม่อยู่นิ่ง กลวิธีการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนรวม ซึ่งอาจจะมีเด็กที่มีความสามารถที่แตกต่างกันมาก เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ การเตรียมการสอน และการประเมินที่ต้องสอดคล้องกับกลุ่มต่าง ๆ นอกจากนี้ ครูทั่วไปส่วนใหญ่จะรู้สึกว่าคุณเองยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนนักเรียนพิเศษอย่างเพียงพอ กลัวว่าจะไม่ได้รับช่วยเหลือสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ทำให้รู้สึกไม่สบายใจและไม่มั่นใจในการปฏิบัติงานในบทบาทใหม่

3. พ่อแม่ ผู้ปกครอง

- ยังไม่รับรู้ว่าเป็นสิทธิและโอกาสของประชาชนทุกคน
- พ่อแม่ที่เคยส่งลูกเข้าเรียนในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ บางส่วนไม่เห็นด้วยและไม่ต้องการเปลี่ยนที่เรียน เพราะไม่เชื่อว่าเด็กจะได้รับการดูแลเอาใจใส่จากครูในโรงเรียนปกติเท่าโรงเรียนการศึกษาพิเศษ

● สำหรับพ่อแม่ที่ส่งลูกเข้าเรียนในโรงเรียนปกติพบว่า มีความยุ่งยาก
ขาดการดูแลเอาใจใส่จากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง โรงเรียนขาดแคลนทรัพยากร
งบประมาณและผู้เชี่ยวชาญ

● ประเด็นที่พ่อแม่ผู้ปกครองนักเรียนปกติมีความห่วงใยคือ การเรียน
รวมจะมีผลกระทบต่อนักเรียนปกติในทางลบหรือไม่ จะทำให้นักเรียนปกติได้รับการ
เอาใจใส่ดูแลน้อยลงหรือไม่

นอกจากนี้ยังมีกรณีพิพาทระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครองกับโรงเรียนที่ศาล
ต้องเป็นผู้พิจารณาตัดสิน กรณีที่พ่อแม่ร้องขอให้ลูกได้เรียนในห้องเรียนพิเศษ หรือ
ห้องเรียนรวมซึ่งพ่อแม่เห็นว่าเหมาะสมสำหรับลูก แต่โรงเรียนปฏิเสธหรือไม่จัดให้
โดยส่วนใหญ่ศาลมักจะตัดสินตามคำร้องขอของพ่อแม่ผู้ปกครอง

การจัดการเรียนรวมไม่ได้หมายถึงการที่นักเรียนที่มีความ
ต้องการพิเศษเปลี่ยนสถานที่เรียนจาก “โรงเรียนการศึกษาพิเศษ”
สู่ “โรงเรียนปกติ” หรือ “ห้องเรียนพิเศษ” สู่ “ห้องเรียนปกติ” เท่านั้น
หากหมายถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงสมาชิกทุกคน
ในโรงเรียน การเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะของผู้เรียนทุกคน
ในห้องเรียน การปรับหลักสูตรและการนำไปใช้ การเปลี่ยนแปลง
บทบาทหน้าที่ของครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลง
ดังกล่าวจะสำเร็จได้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องมีความเชื่อและ
มีเป้าหมายเดียวกัน และต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
ทุกขั้นตอน

6 unatşu

6 บทสรุป

ตามหลักการเรียนรวม เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะได้เรียนในโรงเรียนปกติใกล้บ้านโดยไม่มีการแบ่งแยก ได้เรียนในชั้นเดียวกับเพื่อนในวัยเดียวกัน ไม่มีห้องเรียนพิเศษการช่วยเหลือสนับสนุนอื่น ๆ จะจัดอยู่ในสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนปกติ ทั้งนี้โรงเรียนจะต้องมีการปรับเปลี่ยนระบบให้มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของเด็กแต่ละคน และ **“เด็กทุกคนมีฐานะเป็นสมาชิกหนึ่งของโรงเรียนมีสิทธิ มีความเสมอภาค และเท่าเทียมกัน”**

เป้าประสงค์ของการเรียนรวม คือ การจัดโอกาสสำหรับนักเรียนทุกคนให้บรรลุขีดศักยภาพในการศึกษาทั่วไป

การเรียนรวม จึงมิใช่การศึกษาเฉพาะเด็กที่มีความต้องการพิเศษเท่านั้น หากแต่เป็นการศึกษาเพื่อเด็กทุกคน การจัดการเรียนการสอนและการดำเนินการต่าง ๆ จะเป็นการผสมผสานระหว่างหลักการทางการศึกษาพิเศษและการศึกษาทั่วไป และที่สำคัญคือ

- เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันของทุกคนในโรงเรียน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานทั้งในด้านความรู้และบทบาทหน้าที่
- ครูทั่วไปจะเข้ามามีบทบาทและร่วมรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับครูการศึกษาพิเศษ
- ครูการศึกษาพิเศษควรมีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ความรู้และความสามารถในการให้คำปรึกษาแก่ครูทั่วไป ความรู้และทักษะในการสื่อสาร การแก้ปัญหาาร่วมกัน ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงระบบ และทักษะในการพัฒนาทีมงาน

- ครูทั่วไป ควรมีทักษะในการทำงานเป็นทีม การแก้ปัญหาร่วมกัน รู้วิธีออกแบบกิจกรรมสำหรับชั้นเรียนที่มีเด็กหลายระดับความสามารถ และรู้ยุทธวิธีในการช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการที่หลากหลาย เช่น การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การเรียนแบบร่วมมือ เพื่อนช่วยเพื่อน และแนวทางพหุปัญญา เป็นต้น
- เป้าหมายของการพัฒนาหลักสูตรเพื่อการเรียนรวมคือ ให้เด็กทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากที่สุด และเด็กที่มีความต้องการพิเศษควรมีส่วนร่วมในบทเรียนเหมือนเด็กอื่น ๆ ทั้งนี้ครูต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เอื้อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าไปมีส่วนร่วมให้มากที่สุด
- การเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของพ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชน ในฐานะที่เป็นหุ้นส่วน
- การเรียนรวมจะต้องมีพื้นฐานความเชื่อและยอมรับในความแตกต่างที่หลากหลายของนักเรียนแต่ละบุคคล และเห็นว่าความหลากหลายนั้นคือ ชุมทรัพย์แห่งความท้าทาย
- การเรียนรวมต้องได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากฝ่ายกำหนดนโยบาย และระเบียบปฏิบัติ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร โอกาสในการพัฒนาวิชาชีพของบุคลากรเป็นการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม
- การวางแผนการเรียนรวมต้องเกิดจากความร่วมมือร่วมใจของครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ และตัวนักเรียนเอง
- ต้องมีการปรับหลักสูตรและยุทธศาสตร์การสอนที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวกและการช่วยเหลือสนับสนุนอื่น ๆ
- ครูต้องประเมินเนื้อหาและความคิดรวบยอดและตัดสินใจว่าจะสอนอะไร การปรับหลักสูตรจะหมายถึงการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงเนื้อหา การวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่มุ่งที่ผลลัพธ์ทางการศึกษา

ในทางปฏิบัติ การจัดการเรียนรวมจะมีความหมายและขอบเขตในการดำเนินการที่แตกต่างกันตามบริบทของแต่ละประเทศ ในประเทศทางตะวันตกนั้นจะมีการปฏิบัติตามหลักการของการเรียนรวมอย่างจริงจัง เช่น สหราชอาณาจักรอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา มีกฎหมายและนโยบายของรัฐบาลที่สนับสนุนการจัดการเรียนรวมในโรงเรียนปกติอย่างชัดเจน มีการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ทั้งงบประมาณ การพัฒนาบุคลากร ตลอดจนการศึกษาค้นคว้าวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และสำหรับกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนาในหลายประเทศมีการดำเนินการในลักษณะของโครงการทดลอง ก่อนนำไปสู่การขยายผลในวงกว้าง

การเรียนรวมที่ประเทศต่าง ๆ พยายามทำเพื่อให้บรรลุจุดหมายนั้น มีลักษณะที่เป็น **“กระบวนการ”** ที่ทุกฝ่ายทั้งผู้จัดทำนโยบาย โรงเรียน นักวิชาชีพ นักการศึกษาพิเศษ นักการศึกษาทั่วไป พ่อแม่ผู้ปกครอง และชุมชน ได้ร่วมมือกันดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อไปสู่จุดหมายการจัดการเรียนรวม แต่อย่างไรก็ตามในการจัดการเรียนรวมยังคงพบกับอุปสรรคหลายประการ และยังมีการถกเถียงกันระหว่างผู้เชี่ยวชาญการศึกษาพิเศษ ผู้กำหนดนโยบาย ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรต่าง ๆ และผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในแง่ของแนวคิดหลัก คำนิยามความหมาย ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ การปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง และผลกระทบที่เกิดขึ้น แต่แนวโน้มที่สำคัญคือ การยอมรับว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถประสบความสำเร็จได้ในชั้นเรียนปกติ ถ้าโรงเรียนมีอุดมการณ์ความเชื่อ มีการฝึกอบรม มีทรัพยากรบุคคลและสื่อต่าง ๆ อย่างพอเพียง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. "กรอบการดำเนินงานการจัดการศึกษา
สำหรับผู้มีความต้องการพิเศษ". กรุงเทพฯ : 2543.

_____. "ระเบียบวิธีปฏิบัติและเกณฑ์มาตรฐานความต้องการการศึกษาพิเศษของ
สหราชอาณาจักร". กรุงเทพฯ : 2543.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. "พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542". กรุงเทพฯ : 2542.

_____. ปฏิรูปการศึกษาไทยสู่พหุวัฒนธรรมอย่างมีหวัง. กรุงเทพฯ : 2543.

บึงอร ตันปาน. การเรียนการสอนแบบเรียนรวม. ศูนย์การศึกษาพิเศษ สถาบันราชภัฏ
สวนดุสิต. กรุงเทพฯ : 2540. (อัดสำเนา)

ผดุง อารยะวิญญู. การเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ.
สำนักพิมพ์แว่นแก้ว. กรุงเทพฯ : 2542.

ภาษาอังกฤษ

Bruce Allen Knight. "Towards inclusion of students with special
educational needs in the regular classroom." British
Journal of Learning Support V. 14. (1) 1999 P. 3-7.

Booth, T., Aincow, M., Black-Hawkins, K., Vaughan, M. & Shaw, L.
"Index for Inclusion : Developing learning and
participation in school." 2000 CSIE.

- _____. **"On inclusion and the Other Kids : Here's What Research Shows so Far About Inclusion's Effect on Nondisabled Students."** <http://www.edc.org/OP-Kids.html>. 22/7/43.
- _____. **"Educational Issues Series Special Education Inclusion."** <http://www.weac.org/resource/june96/speced.html>. 21/7/43.
- Caroline Moore. **Educating Students with Disabilities in General Education Classroom : "A Summary of the Research."** <http://www.interact.uoregon.edu/wrrc/AKInclusion.html>. 3/10/43
- Cheryl Hanley-Maxwell. **"Authentic Inclusive Learning and Schooling."** Brief 1 (1)
- Chris Forlin. **"Teachers' perceptions of the stress associated with inclusive education and their methods of coping."** <http://www.swin.edu.au/aare/97pap/FORLC042.html>.
- Christopher Robertson. **"Initial Teacher Education and Inclusive Schooling."** Support for Learning. 14 (4) 1999. P 169-173
- Council for Exceptional Children. **"Teacher Competencies : Children that learn together, learn to live together."** <http://www.uni.edu/coe/inclusion/prepaing/administrators.html>. 17/7/43.
- _____. **"Teacher Competencies : INTASC Core Standards."** <http://www.ccsso.org/intascst.html>. 17/7/43.

David Johnstone and Cliff Warwick. **"Community solutions to Inclusion : Some Observations on Practice in Europe and United Kingdom."** Support for Learning 14 (1) 1999.

David Mitchell. **"Inclusive Education"** Lecture presented at Regional Workshop on Building National Capacities for Quality Improvement of Primary school. Hiroshima, Japan (26 February-4 March. 2001).

Janet Tod. **"IEPs : Inclusive Educational Practices?"** Support for Learning. V. 14. (4) 1999 P. 184-188.

Jangira, N.K., **"Teacher development initiative to meet special needs in the classroom."** Special Need Educational Community-Based Programmes. Support for Learning V. 14 (1) 1999 P. 33-39.

John Moore. **"Developing a local authority response to inclusion."** Support for Learning, V. 14. (4) 1999 P. 174-177.

John Cornwall. **"Access to Learning for Pupils with Disabilities."** London, 1997.

John Haigh. **"State Practice : Maryland."** 1998. <http://www.indi.uky.edu/msrrc/aaissues.html>.

Ken Olsen. **"Alternate Assessment Issues and Practices."** 1998. <http://www.ihdi.uky.edu/msrrc/aaissues.html>.

Lorraine M. McDonnell, Margaret J., McLaughlin, and Patricia Morson.
Educating One & All. National Academy Press Washington,
D.C. 1997.

Lucian Parshall. **"State Practice : Michigan."** 1998. [http://www.indi.uky.edu/
msrrc/aaissues.html](http://www.indi.uky.edu/msrrc/aaissues.html).

Luis carroe. **"Focus group : What does mean inclusive education for families."** The European Electronic Journal on Inclusive Educational in Europe. 1996. [http://www.uva.es/inclusion/texts/
earro02.html](http://www.uva.es/inclusion/texts/earro02.html). 29/6/44.

Marna Moe. **"Integraton in the Comprehensive School."** Making it Happen : Special Need Education & Community Based Programmes, 1991 P. 73-77

MCQUARRIE, NEIL JOHN. **"A qualitative study of the attitudes of three regular class teachers toward their roles as special education teachers."** (Mainstreaming, Integration) 1994.

Melodie Friedebach. **"State Practice : Missousi."** 1998. [http://www.indi.
uky.edu/msrrc/aaissues.html](http://www.indi.uky.edu/msrrc/aaissues.html).

National Institute for Urban School Improvement. **"The Promise of Inclusive Schooling."** Improving Education, 1997.

NICHCY. **"Planning for Inclusion."** NICHCY News Digest 5 (1). 1995.

- Phil Foreman. **"Integration & Inclusion in Action."** Australia, 1996.
- Preparing for Inclusion. **"Children that learn together, learn to live together."** <http://www.uni.edu/coe/inclusion/preparing/administrators.html>. 17/7/43.
- Sarah Kennedy. **"State Practice : Kentucky."** 1998. <http://www.indi.uky.edu/msrrc/aissues.html>.
- Sue Bechard. **"State Practice : Colorado."** 1998. <http://www.indi.uky.edu/msrrc/aissues.html>.
- Sue Stubbs. **"Learning form the South : Inclusive Education A Catalyst for Improving quality and access."** The Oxford International and Development, 1997.
- Stout, S.K. **"Special Education Inclusion."** <http://www.weac.org.resource/June96/speced.html>.
- UNESCO. **Inclusion International : The Journey to Inclusive Schools.** UNESCO, 1998.
- UNESCO. **Students with disabilities in regular school : Welcoming Schools.** Paris, UNESCO. 1999.
- US. Department of Education. **"Twenty First Annual Report to Congress on the Implementation of the Individuals with Disabilities Education Act."** To Assure the free Appropriate Public Education of All Children with Disabilities : Individual with Disability Education Act. Section 618. 1999.

York, J., Doyle, M.B. & Kronbreg, R. **A Curriculum Development Process for Inclusive Classroom ; Focus on Exceptional Children.**
Brithish journal of education. 25 (4), 1999. 11-16.

รายชื่อคณะกรรมการ

ที่ปรึกษา

1. นายติลก พัทธน์วิชัยโชติ	รองเลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
2. ศาสตราจารย์ ดร.ผดุง อารยะวิบูลย์	ภาควิชาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. นายอุบล เล่นาวี	ผู้อำนวยการสำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา
4. นางสาวอรุณี สุภสุต	นักวิชาการศึกษา สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา

คณะกรรมการสืบค้นข้อมูลและแปลเอกสาร

1. นางนภาพร คงศรี	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. นางจงใจ เตโช	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม
3. นางมาตุมนี มากมี	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่
4. นางสาวจริยาภรณ์ รุจิไธระ	อาจารย์ โปรแกรมการศึกษาพิเศษ สถาบันราชภัฏมหาสารคาม
5. นางจงกลณี เวสุวรรณ์	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำพูน
ช่วยราชการสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่
6. นางสาวสุดา บุญฤทธิ์	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอดอยหล่อ
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่
7. นางวิไลวรรณ ทองเรือง	อาจารย์ 2 โรงเรียนพุทธชิโสภณ สำนักงานการประถมศึกษา
อำเภอเมืองเชียงใหม่ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่
8. นางประภาพร อินทร์ตัน	อาจารย์ 2 โรงเรียนวัดบวกรกรกเหลือ สำนักงานการประถมศึกษา
อำเภอสารภี สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่
9. นางสาวนฤมล วุฒิปรีชา	อาจารย์ 2 โรงเรียนวัดสวนดอก สำนักงานการประถมศึกษา
อำเภอเมืองเชียงใหม่ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่
10. นางจุฑาทันต์ เดชวงศ์ญา	อาจารย์ 2 โรงเรียนพุทธชิโสภณ สำนักงานการประถมศึกษา
อำเภอเมืองเชียงใหม่ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่

11. นางสาวพุทธวัลย์ พุทธชาติ	เจ้าหน้าที่การเงิน สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่
12. นางฟองแก้ว บุญชัย	อาจารย์ 1 ช่วยราชการ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่
13. นางณัฐพรพรณ สว่างวรรณ	อาจารย์ 1 ช่วยราชการ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่
14. นางสาวพัชรา จันทรา	อาจารย์ 1 โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่
15. นางสาวสายพิน โคกทอง	อาจารย์ 1 โรงเรียนบ้านหลังเขา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอนครไทย สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก
16. นางสาวรังสิมา แพงจันทร์	อาจารย์ 1 โรงเรียนเมืองร้อยเอ็ด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองร้อยเอ็ด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด
17. Ms. Anne cameron	อาสาสมัครอังกฤษ ช่วยงานสำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
18. นางสาวสิริมา หมอนไหม	นักวิชาการศึกษา สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
19. นางสาวสายพิน สุญย์ขัน	พนักงานพิมพ์ดีด สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
20. นางสาวศรัญญา โชติ	พนักงานพิมพ์ดีด สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

คณะทำงานจัดทำต้นฉบับ

1. นางเกษมณี มากมี	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่
2. นางจงกลณี เวสุวรรณ์	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำพูน
ช่วยราชการสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่
3. นางสุชาดา บุญฤทธิ์	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภออดอยหล่อ
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่

4. นางสาววรรณ ภูจิณพันธ์	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหางดง
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่
5. นางสาวรังสิมา แสงจันทร์	อาจารย์ 1 โรงเรียนเมืองร้อยเอ็ด สำนักงานการประถมศึกษา
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด
6. นางสาวสุนตดา คงสง	อาจารย์ 1 โรงเรียนบ้านไชยภักดี สำนักงานการประถมศึกษา
อำเภอวังวิเศษ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง
7. นางสาวสิริมา ทมอนไหม	นักวิชาการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่และพัฒนามาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
8. นางสาวอภิญาณ์ บุญอุไร	ศึกษานิเทศก์ ช่วยราชการสำนักงานโครงการพิเศษ

บรรณาธิการกิจ

นางเกตุมณี มากมี

นางสาวสิริมา ทมอนไหม

รูปเล่ม

นางสาวสิริมา ทมอนไหม

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์อักษรไทย (น.ส.พ. ฟ้ามืองไทย) เลขที่ 85, 87, 89, 91
ซอยจรัญสนิทวงศ์ 40 ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด
กรุงเทพมหานคร 10700 โทร. 0-2424-4557, 0-2424-0694 Fax 0-2433-2858
นายณัฐ ปวิณวิวัฒน์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. 2545

